ЛЕНИНА ГІУЛАКХ ДАХАШ А КОТДУВЛАШ А ДА!

Масе а мехкий пролетареш, вІашогІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА, И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 21 АПРЕЛЬ, 1979 ШУ. • № 48 (6024). • Мах 2 кепиг.

Тахан — коммунистически субботник

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой!

Хьинаре болх барца белхалдоаккхаргда вай В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетадаь къахьегама цІев!

ДАЬХЕ ДІАХО ТОАЯЛИЙТАРА

ИттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси

Шоай Даьхенах доагІача тайпаре доккха1 деш, коммунизм хьалъеча даьхача доккхийча толамаша дегаш айдаь болаш тІаац советски нихадегІаенача социализма хана лоархІамегІа йола политически событи санна мехка исторена юкъе тІоргІйола иттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе решенеш.

Советий мохка паччахьалкхен Іаьдале лакхера орган кердача Конституцега хьежжа эттара дикагІа дола хьалаш долаш я ший полномочеш хьинаре кхоачашъяро. Халкъо хержача депутаташна — дикагІболча производственникаша, Іилман культуран деятелаша, общественноста викалаша — кхоачашъю парте решенеш, социалистически халкъа Іаьдала принципаш.

ЧІоагІа раьза болаш тІаийцар советски наха сессе КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжар. Бе безача балха хоадам болаш кулгалдара дола хІамо санна тІеийцай новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК апрельски (1979 ш.) Пленумех СССР Лакхехьарча Совета сессеи даьча къамаьлашцара положенеши выводаши.

Беррига советски наьха цІерагІа депутаташа хьахьонк Коммунистически парте, Советски паччахьалкхен политика шоаш хьаллоацаш хилар, деррига низаш, ницеш, хьинар коммунизм хьалъеча кердо моталонаш ихара тІадеръадо кийча хилар.

19 апреле Москве дІахо болх беш хилар иттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси.

Йоккхача Кремлевски дворце ІуйрІийна 11 сахьат даьлча хьайиллар Союза Советеи Къамий Советеи цхьана яь шоллагІа заседани.

Депутаташеи хьаьшашеи чІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тохарца, хьалгІовттарца сий ду хьачубоагІача новкъостий **Л. И. Брежнева, Ю. В. Андропова, В. В. Гришина, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгина, Д. А. Кунаева, А. Я. Пельше, Г. В. Романова, М. А. Суслова, Д. Ф. Устинова, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиева, П. Н. Демичева, В. В. Кузнецова, П. М. Машерова, Б. Н. Пономарева, Ш. Р. Рашидова, М. С. Соломенцева, Н. А. Тихонова, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонова, В. И. Долгиха, М. В. Зимянина, К. В. Русакова, М. С. Горбачева.**

Заседане председателал деш ва Къамий Совета председатель **В. П. Рубен.**

Депутатий цІерагІа цо моаршал хоатт сессе бахкача СССР Лакхехьарча Совета хьаьшашка — Д. Брадимае керте волча США конгресса викалий палата делегацега.

Сессе дувца доладу СССР Лакхехьарча Совета Регламента проекхах СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи массазарча комиссей хьакъехьарча Положенена хувцамаши тІатохараши юкъе дахьарахи дола дош. Доклад йир СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхарча заместитела **В. В. Кузнецова.**

Прениешка къамаьлаш даьча УССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела депутата **А. Ф. Ватченкос**, профсоюзий Азербайджански республикански совета председатела депутата **З. И. Гусейновас**, «Литературни газета» йерттерча редактора депутата **А. Б. Чаковске**, Мособлисполкома председатела депутата **Н. Т. Козлова** белгалдаьккхар иттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета сесси социалистически демократи котъялара дола къаьгта тешал хинна дІаетта хилар. КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев юха а СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжаро тешал ду Ленински парти чІоагІа сий долаш хилара, коммунизм хьалъяра хьашташка, беррига советски наха дегалаттарашка хьежжа из хилара.

Депутаташа белгалдаьккхар СССР Лакхехьарча Совета Регламента проекти хІара корта чІоагІа Іилмана теоретически лард йолаш хилар, из масе оагІорахьара техна а СССР Конституцега хьежжа а хилар. Проекта тІа белгалъяь я Советашта чура болх вІаштІехьбаккхарен дул порядкаи керттера ленински принципаш. Регламент болх вІаштІехьбаккхара боккха лоархІам болаш я. Цунах кургІа советски органий берригача балха йола ориентир.

Ораторашa предложенеш йоалайир СССР Лакхехьарча Совета Регламент чІоагІъе, СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи массазарче комиссей хьакъехьарча Положенена хувцамаши тІатохараши юкъехьо, аьнна.

Цу тІехь докладегІа йола прениеш чакхйоал.

Палаташа къаьст-къаьста голосовани а еш, СССР Лакхехьарча Совето берригаш раьза а болаш тІаийцар СССР Лакхехьарча Совета Регламент, хІаьта иштта СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи массазарча комиссей хьакъехьарча Положенена хувцамаши тІатохараши юкъе дахьара дола Закон а.

Сесси йоалалу СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаши чІоагІдара хьакъехьара дош дуица. Доклад ю СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретаре **М. П. Георгадзе.**

СССР Лакхехьарча Совето чІоагІду СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаши доагІ-доагІаш дола законаши. Депутата статуса хьакъехьарча Законах СССР Лакхехьарча Совета депутата юхавехара порядка хьакъехьарча Законах доагІ-доагІаш дола хувцамаши тІатохараши юкъехьу.

Цу тІехь чакхйоал Союза Советеи Къамий Советеи цхьана яь шоллагІа заседани.

* * *

Союза Советеи Къамий Советеи цхьана яь кхоалагІа заседани хьаела Йоккхача Кремлевски дворене 17 сахьат даьлча.

Председателал деш ва Союза Совета председатель **А. П. Шитиков.**

Цул тІехьагІа доагІа сесседен повестка дош — СССР Министрий Совет вІашагІйоллар. Дош ду СССР Министрий Совета Председатела депутата **А. Н. Косыгина.**

СССР Лакхехьарча Совето тІадилларга хьежжа А. Н. Косыгина чІоагІъяйта хьачуду КПСС Центральни Комитетои СССР Лакхехьарча Совета Партийни группои могаль йола СССР Министрий Совета состав: СССР Министрий Совета Председатела, хьалхарча заместителий а заместителий я, министрай, паччахьалкхен комитетий председателий, правительства кхыча члений постанка бохийта кандидаташ.

СССР Лакхехьарча Совето берригаш раьза а болаш чІоагІъю СССР правительства состав — СССР Министрий Совет.

Цул тІехьагІа СССР правительства цІерагІа СССР Лакхехьарча Советага йист хулаш къамаьл ду А. Н. Косыгина.

(Йистедоалар 3-ча оагІо тІа).

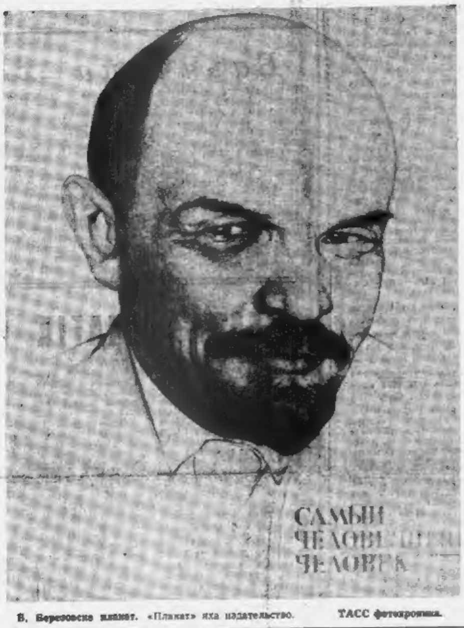

В. Березовски плакат. «Плакат» яха издательство. ТАСС фотохроника.

КРЕМЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

20 апреле съездий Кремлевски Двореце хилар В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетаь торжественни заседани. Укхаза гулбелар столицаи Подмосковьяи производстве хьалха латтараши новатораша, парте ветеранаш, Іилман культуран деятелаш. Советски Гераашцарча Нивий бІухой, партийни, советски, общественни организацей викалаш. Цига ба иштта кхыча мехкашкара дипломаташ, доазол арахьара хьаший, советски кхыча мехкашкарен журналисташ.

17 сахьат доал. ДІахдаь тІоараш тохаш гулбенараша тІаэц новкъостий **Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, М. С. Горбачев.**

Президиуме иштта ба Чиле Коммунистически парте Генеральни секретарь **Л. Корвалан**, Уругвая Коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь **Р. Арисменди**, Ираки Коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь **А. Мухаммед.**

Торжественни заседани хьаелл КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара **В. В. Гришина.**

Советски Союза Гимн локх.

«КПСС-о лакха айаь хьу ленински байракх» яха доклад йир КПСС ЦК секретара **И. В. Капитонова.**

(ТАСС).

* * *

Селхан Грозне театрально-концертни зале хилар В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетаь торжественни заседани.

Заседане довкъошхоша чІоагІа дегаш ураьтта сийлен президиуме хержар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

Владимир Ильич Ленин ваь 109 шу дизара хетаь доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова.

Массава а араваргва

Кхоана дерригача советски халкъо, дуне тІарча прогрессивни адамаша дездергда сийлахь-воккхача баьчча В. И. Ленина 109 шу дизар. ХІаьта тахан цо кховзтъя шу хьалха «Сийлахь-йоккха почин» аьнна къоабалдаь хьаллаьца а дІахо шерра доаржадара мотадаь а долча коммунистически субботника дакъа лоацаш хургда вай.

Город Москверча хьалха латтача предприятеша дІайолаь инициатива хьал я лаьна. Грознерча предприятей, организацей, учреждей къахьегама коллективаш цу денга кхачалехьа тІагІертте кийча ши хиннай. ХІаьта «ЦІеча шоатдена» аьнна ерригача кийчонна боагІаш бола лостам телаш хиннай коммунистически субботник чакхдаккхара йола городской штаб. Цо ший заседанешка ладийгІад «Красный молот» завода, «Терек» объединене, Октябрьски районе кулгалхоша цу даьнье деш дари де лерхІари фуд хойташ баьча хоамашка.

Цу хьакъехьа доагІаш дола организацехни гІулакхаш чакхдаьха ца Іеш, шерра политико-кхетама болх беш я хиннаб къахьегама коллективашка. Цу сийлахь-боккхача болама 60 шу дизарах а цун лоархІамах а лаьца дувцаш хиннав. Тих балача моттигашка дІа а ухаш, городерча идеологически бІухоех 9 эзар совгІа саг.

Цу дерригача а йиш хилийтар «ЦІеча шоатдена» чотагІа хьалхе а болх боаржабе. Дукхача хьалха латтача болхлоша тахахарча дезача денна накъаболхаш социалистически дехкар тІайцадар диъ шера задани 21 апреле кхоачашъергъя, аьнна. Царех ба «Промавтоматика» НПО завода болхлой ин. В. Ф. Федоров, Р. Г. Ткаченко, А. А. Колесникова, А. Т. Смоленец. ХІаьта цхьаболчар укх деношка рапорташ делар кхы меттал пхе шера задане я кхоачашъярах.

Кхы а лоархІамегІа дола даьхьа хІанзле а юкъедихьад субботника города бІарчача коллективаша, районаша. Иштта, Октябрьски района къахьегамхоша хІанзле тоабаьб 4 тепловоз, 70 состав дІа-юха йигай, 15 эзар сома маьха промышленни продукци арахийцай, 7,2 эзар сома маьха гІишлон-монтажни балхаш чакхдаьхад.

Тахан цу района П. Мусорова цІерагІча скверe ТУ-124 яха самолет дІаоттаергья. Цу чу болх бе йолалургья берий районни авиаклуб.

Районе улицаш, кхыйола общественни моттигаш цІеньеш, тоаль хоъеш 25 марта денз 25 апрелага кхаччалца йолча кхъа дикка балхаш даьд октябрьцаша.

Тахахарча денга кхачалехьа шоаш дергда аьнна тІайийцача балхех пхьадараш чакхдаьха баьнниб Ленински района къахьегамхой а. Территоререшта планировка яьй, пхьацанахьа асфальтони накъаш дехкад, гаьнаш, зизаш дІадегІад, общественни моттигашка гІандаш оттадаьд, кхоаленаш яьй. «Строитель» яхача парке берий городок хьаяра оборудоваш оттаеш, микрорайоне рынок хьаеш хиннаб.

Иштта, цхьацадола балхаш чакхдоахаш хиннаб кхыча районий къахьегамхой а.

Цу дерригне а йиш хулийтаргья субботника грозненцаша юкъехьош дола дакъа кхы а доккхагІа хилийта. ХІаьта тахан шоай къахьегама моттигашка болх беш, предприятей, организацей, учреждений коннаш, гонахьенаш, улицаш тоаль хоъеш хургва 231 эзарел совгІа грозненец. Царех 57470 саг 2,7 миллион сома маьха продукци арахеца, 311 эзар сома маьха гІишлон-монтажни балхаш чакхдаха, 370 тонн тиша аьшк тулле, 140 эзар сом пятилетка фонде дІачудала лаьргІа ва.

Шоай город цІеньъ тоаеш, гаьнаш дІайогІаш 173.5 эзар саг хургва, цу даькъе 42 эзар сеудент а дешархо а волаш. Цар дІайогІаргья 15.9 эзар ге.

Укх шерара коммунистически субботник ший къаьсте лоархІам болаш да карарча бетта цун 60 шу диза хиларца. Иштта, тахан шоай лоІамагІа къахьега арабаьннача советски наьха хьинар кхы а лакхагІча боарам тІа доаккхаш айдеш хІама да субботнике даькхача ахчах 75 процент Вьетнама Социалистически Республикана новкъостала хьожадеш хилар а. Цунца цар цІаьхха а дІагойтаргда интернациональни дехкаре шоаш тешаме хилар.

Ю. ГЕРОЕВ,
коммунистически субботник дара йолча городской штаба начальник, парте Грозненски горкома шоалагІа секретарь.

КХОАНА СИЙЛАХЬ-ВОККХА БАЬЧЧА ВАЬ 109 ШУ ДУЗ

Берригача континенташкарча бІаьш миллионаш болча къахьегама наха, прогрессивни общественносто хІара шера белгалдоаккх хІаране дега деза дола сийлахьа ди — Владимир Ильич Ленин (1870—1924), дергвоаца гений ваь ди.

В. И. Ленина деррига вахар уйлано творчески болх беши кІаьд ца луш революцехни гІулакхаш леладеши, идейни политически къовсамаш лоттадеш чакхдаьнад, айхха дувзадена хинад болхлой классои Коммунистически партеи доттабеча къовсамца. Болхлой класса сийлахь-баьнкийча хьехархой К. Марксеи Ф. Энгельсеи идейни тІехьале кердача исторически хьалашца таръеш кІоаргтеи масе оагІорахьареи дегІа а йоалаяьй, еба а яьй цо.

Лирача къовсане В. И. Ленина кІаллара яьккхай марксизм цуьна ревизи еш цунах догма ен гІийртарех. Шийна нийса кхы цхьакха да хинна пролетарски революце стратеги тактики йола В. И. Ленин дерригача дуне тІа капитализмагара социализмага доалара юкъе дІайолаь йола Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци чакхъяьккхача болама практически баьчча а хинна дІаьттад. Цун дІа айхха дІанийнад ма не хьальча коммунистий парте гІулакхах. Тахан советски халкъа кереІдувларам — ленински идени практически кхоачаш хилар.

Ленин массаза а вайца ва. Из вах КПСС XXV съезда решенешка, Центральни Комитетои марксист-ленинец КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Л. И. Брежнев керте даттача кий Политбюроси кІаьд ца луш чакхдоахача берзатеча гІулакхашка.

Депутата Л. И. БРЕЖНЕВА 18-ча апреле сессе даь къамаьл

Деза новкъостий депутаташ!

Эттара хьалха пурам да сона хІанза хержача СССР Лакхехьарча Совета Президиума члений цІерагІа а сайгара а Коммунистически парте Центральни Комитета, Лакхехьарча Совета депутатанта тхоах бонна тешам болабах дег тІара баркал ала. **(ТІоараш тох).** Тешаш ва со тхоах хІаране из тешам боаца бара низ кхоберговоацалгах. **(ТІоараш тох).**

Мехка Іаьдале лакхера органа депутат хилар — из лакха сий-бокка бехктонкамин. Лакхехьарча Совета массаза болх беча органе — цун Президиуме — болх бар сийлахьа а воха бехктокаме а да.

Кердача Конституцe эттара ваттув бола хьалаш хьадаьд СССР Лакхехьарча Совета ший шерра полномочеш хьинаре чакхьяхара. Парте политически низнь дІахьош цо тІа-тІа хьинарегІен де лерхІачоа тІадерзадаь кьестаду мохк дегІахаро чІоагІа лоархІам бола дешаш. Цунна белгалагІа йола предпосылка — хІара депутата хьинаре дакъа лацар.

Вай депутатий составо ше тешал ду укх Кремлевски зале халкъа динатІбоал викалаш ухийташ хилара. Укхаза хьагулду цун хьакъхьал волнатІа йола уйлаш, цун дІаьхетІа йола опыт: СССР Лакхехьарча Совета депутаташ — укх къахьегама нах, къахьегача коллективий викалаш. Царна практике хой Іаьдала лакхерча органа решенеш моттигашка чакх йоаллара боах, тахан вахаро хьалхарча плане малагІа дешаш хьалханна уттаду.

Эттара хьалха дуьнар да мехка экономика эффективность хаддаьча айрах. Цун Іалхьмате боккхий торонаш гучалхараха царех вайда эцаршм. Цох латт тажхьа хьал-торо дІахо айяра, вай Дьахен вна массе а оагІорахьара чІоагІбара керттера хьал.

Конституце из яхара СССР Лакхехьарча Совето уж декхараш кхоачашду юкъарчал доацаш ше а ше вІашагІьехача организацие гІолла а.

Вай экономически социальни политика чакхйоахача лоархІамегІа гІулакх кхоач правительствага, министерствашкен паччахьалкхен комитетанкен. ДегІеначa социализма хан-юкъо, Іилма технически революце бохкама доал дара механизмагара тІа тІа дукхагІа шадех, из дІахо эргайоахаш тоаелга зерхІ, боккхея де дежачоа тІаберзабаьи организаторски болх белга дІадех.

Вайна эм доал деча ерригача аппарата болх ниисен лертгІен бар, шайпа тІадилача гІулакхах хІаране бокъенца бола бехктонкам, паччахьалкхен дисциплина теллар, хоагагІа тайпа даже а сов тІехдаьха леладеракаща, боагама доал ца дарца, зулаваш леладарца тІагІертте кьоаем лоаттабор. Укхаза эттара хьалха латта деза халкъа тІахьожамна ийс миллион дола эскари укх сессе хорнаргбоал, цуна доза цу СССР хьалха тІахьожамна Комитета.

Вай общества вахаре бокха лоархІам болаш да социалистически правопорядок Іалашъелгeн советски законность чІоагІен массанахьен леладелгeн.

Лакхехьарча Советe хьагужду общественни вахара паччахьалкхено воздействи яра лоархІамегІа йола рычагаш. ХІаьта Конституце дІадех уж рычагаш массаза а болх беш хулга, Лакхехьарча Совета лостам телга, координаци яра а тІахьожам лоаттабара а болх ламоста дегІабоалабелга.

ИттазлагІа хержача Лакхехьарча Совето къоастаде дезаргда хІанзара пятилетка чакхъяккхара, мохк дегІабоалабара цхьайттагІа пхе шера план оттайра а вахаре чакхъяккхарца а дуьнадения дешаш. Парте съездашеи Центральни Комитета Пленумашеи оттадаьраща хьалхе а лелаеш вай къестаергья экономикан культуран, производствана планированин материальни стимулированин яра даькъерча проблемай шерра комплекс. Вай массаза а бІарг кІал лоаттадергда советски наьха хьал-торо айяра, коммунизм хьалъяра наьгагІа вай халкъ дІахо дахара дешаш. **(ТІоараш тох).**

Хьалха а санна, Лакхехьарча Совета балха тІа лоархІаме лостам а болаш дувцаш да законодательство яргадоккаш тоаделга. Цу хьакъехьа бе безаш боккха, ал-м аргдар, хало боах ба. ЙоагІйоагІача организацийра цІенхаитта творчески хьожилгeн бокхача боараме бехктокхами хьа а бедарІболаш.

Цу тІа хувца ца луш бус хІара закон, тІаийо хІара решени тІера ца доалаш вахаре чакхъяхара вай лаьа нидь, иштта аьлча, новкъара доагІар боъьоица цар хьалурадолаш. **(ТІоараш тох).**

Кердача Конституци тІаяраца СССР Лакхехьарча Совето законаш, планови заданеш кхоачашъяра, доал деча органий балха лоаттабу тІахьожам хоалуш чІоагІбенаб. Вай тоъал Іоалай Лакхехьарча Совета сессешка, цуя Президиуме, массазарча комиссей заседанешка правительства, министерствайи ведомствайи докладашка ледуагІара опыт. Из тайпа практика дІахо а йита еза, хІаьта йита ца Іеш, де лерхІачоа дукхагІа тІаерзае еза.

Къаьстта моттиг кхоач укхаза массазарча комиссешта. Цар кхы а хьинарегІа болх бе беза, дуьна уттаде деза эттара лоархІамегІа, эттара сагоагІа дола дешаш, шоаш могадаьраш вахаре чакхдахийта чІоагІа гІерта еза, уж кхоачащдара дикагІа тІахьожам лоаттабе беза. Сона хетачох, вай тІаэца еза Лакхехьарча Совета Регламентои массазарча комиссеех йолча кердаьнкхача положенех уж декхараш кхоачащдеча дика гІулакх дергда.

СССР кердача Конституце шерра тоъаш хьайийлай тайп-тайпарча лостамашка Лакхехьарча Совета хьинар айдара. ХІаьта цун лоархІанеча декхарех ца! — Советий ерригача звеньий балха кулгалдега лерргІа тоадар, цар Іоаль опыт хьегульяри дІайоарнаяри. Харжархой наказаш кхоачаш мишта ду, къахьегамхоша хьачутела дукха предложенеш чакхъяхара тІахьожам хилар.

Парте XXV съездо оттаь экономически социальни дегІадахара программа тІера ца доалаш вахаре чакх а йоахаш. СССР Лакхехьарча Совет декхарийла я вай мехка коммунизм хьалъяра машаре арахьара хьалаш Іалащдара, цун обороне низ чІоагІдара массаза а йоаккхе. **(ТІоараш тох).** Парте арахьарча политика ленински принциплашца хьалхе а лелаеш, из дІахо а чІоагІа гІертаргья вай планете машар хилийта.

Но де лерхІаш вай кхы а шерагІа вІаши цхьана гІулакхаш леладе дезаргда межарашка йолча социалистически паччахьалкхений представительни организацица, дуне дерригача мехкий парламенташи цен машар безача общественностаци, шоай къамани социальни кортамукъал безаш къовсам лоаттабу халкъаш айкха кхьал а лоацаш.

Цхьан дешаца аьлча, вай бе беза болх, новкъостий депутаташ. Іалаьмате бокха ба — чурча а арахьарча политически а плане. ХІайта Коммунистически парте ленински байракха кІал а этта додача советски халкъа, халкъа-къахьегамхочун къовсамхочун боккха тешам баь-берІбоалаш бергба вай болх. **(ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох. Берригаш а хьалгІовтт).**

ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ ДАХА А ДАХА БОЛХ А БЕ!

БIаьшеренашка яхийла Владимир Ильич Ленина — Коммунистически партин дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхан хьаьчуни цар кулгалхочуни цIи а гIулакх а!

(1-чу Майна кетадахча КПСС ЦК ТIекхетамашера).

ЛОАМАН НАЬХА ЛЕНИНА ЯЬ ЙОАКХО

Революционни теоретически практически гIуллакхаш ше дIадоладьча юкъье дена эрсий пролетарей баьчча санна лаьтта ца Iаш, массе къамех болча тоIабаь боахкача къахьегамхой кулгахо санна а лаьттай В. И. Ленин. В. И. Ленина цIерахца айхха дувзадевна да Октябрьски революценен социалистически стройнен кареIдаьннача сийлахь-доккхийча хIамаех цаI — къамий дош толама кьоастадари Советий. Мехка деррига къамашта народностештен юкъе цхьатарра этношенеш чIоагIъяри. Массе къамех болча къахьегамхой интернациональни цхьоагIон классови солидарности базьан долаш кIаьд ца хуш поэттабу къовсам, — дечиназьан Ленина къаьча кердача тайпара йолча пролетарски партен революционни гIулакхий лоархIамегIарча эзаьзьах цаI.

БIаьшере йолаенача юкъье Владимир Ильича хьахийкадаьд: «ДIаданаза ба-баьча къамех болча а ба-ба ды лелабеча болзлоште юкъьера моастагIаш! Цу тайпарча моастагIалах гIойле йоал духхьал пролетарнета боадонахи из ехьевнна хилараз бахеш болча грабителаштен тиранаштен. Жугатен христианиш, эрмало а татарин а, поляки эрсаш, финляндец а швед а, латыши немеци — массерза а, беррига а социализма юкъерча цхьан байракха кIел а этта цхьана болх. Беррига болхлой — вежарий, тIаькка цар чIоагIача цхьоагIонах ьаттув кургба берригача къахьегамхойн тоIадаь довкхача адамийн беркати ирази хилара» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 10, оагI. 81).

В. И. Ленин лаьрхIа къожаш хиннав пачхаьба Россе къамий бистошкарча хьалга, тоIадаь довзина халкъий къахьегамхошта юкъе къамий-кортамукъален революциенниш болам дегIабахарга. Октябрал къилзагIарча цун дукхача произведенешкара кораоагIа вайна пачхаьба коленешкарча, цу даьхье Кавказерча а, экономически политическиш хьала внелна, цу моттигашкарча кортамукъалан болама характеристика, Россе бIарчача революционни болалех из дIатохере деклараш. Йоазаш а цо Кавказера событеш цун халкъий истории дувцаш йола, из регион социально-политически дегIаяра еш йола анална, Кавказа революционни деятелашца дIа-хьа кхаьхийта каьзгеш.

Лоамарча азархоаз болча къахьегамхочун экономически хьал Iомадеш ше волеш В. И. Ленина хайнед, лаьтта ца хилар цунгара керттера бала хилар. Хила а хиннад из тешшаме ниттта. Хоеш де, масала, революци хилале дукха а дукхагIа бола нохчийн гIалгIайн азархой лаьттанна чIоагIа къе хиннилга. Юкъера лаьргIаче лоамашка бахача маIача наьха хIара сага сиз оахаргдола лаьтта 0,2—0,3 дистан кхоачаш хинней, хIаьта шеьрачахьа бахерашта — 1,2 дистангера 1,6 дистанга кхоачаш. ХIаьта цу цхьан ханна пачхаьба административни шорта лаьтташ тIийнад ший чиновникашта, казакашкан лоаман нахахи болча керте леттарашта, буcалба дына керте латтарашта. Бахача нахах 9 процент мара ца хиннача юрта керте леттарий кара хинней производства еррига средствеш ихо даньа соагIа, цо йиш хуликйташ хинней церга НохчашнаьхIан ГIалгIашкаьхIан бахача беррига нахах 65 процент соагIа хинна къе нах лоалла лоаттабе.

Лоамарошта бола азархой, Россе беррига азархой а санна, халача экономически политически хьале кIалхара боалара аппха цаI мара боаца хинa лаьркIаб В. И. Ленина социалистически революци елга а хIаьта из ера азархой революце авангарди хьалхле лелаю верттера низак хинача российски пролетарната гонлаьа кхотабала безилга а.

В. И. Ленин чIоагIа уйла тIаькхийта хьийхав Кавказа а къамий кхыча районашка а революционни событеш дегIаьхерга. Моттигашкарча революционни нигзашта массе тайпара новкъостал а гIо а даьд. РСФСР Совнаркомо 1917 шера декабра, ТIийрка йистера хьал къаьстта дийца а дийца, хане Чрезвычайни комиссар вахийтав цига. В. И. Ленина кулг а яздаь хиннача цун удостоверене тIа яьзд: «Комиссара эггара гаргагIара декхар: Терски область Караулова бандех Iоцiеньелген шоай къамий вахар вIаштIеьдакихара йола бокъонаш эрсий азархошта, нохчашта, хIирашта, гIалгIашта, черсашта, гIумкашта, ногIашта, кхычарна, чIоагI а яь, дIалуггеш» «В. И. Ленин — Дона Къилбаседа Кавказан хьакъехьа». Ростов-на-Дону, 1969, оагI. 398»).

В. И. Ленина кулг тIа а долаш Советски Iаьдало эггара хьалха араьхача правови октешан кхыча документашан тешал даьд ший къамий политика лоарзагIа ца йоаккхаш чаккъяза лаьрхIа партн хилара. Из баьдолга хоергда «Россе халкъий бокъоний Декларацега», «Къахьегамхойн Iазапе латтача халкъан бокъоний Декларацега», «Россен Маьлбоалени беррига къахьегача бусалба нахага» даьча кхаймарагга, кхыча документашка хьежича.

В. И. Ленина чIоагIа уйла тIайоэийташ хинней лоаман халкъий советски къамен пачхаьлкхал хьадаран дегIадоаладарн. 1918 шера марте, Дагестанегара дIенийкхача, Къилбаседа Кавказа деррига халкъаш юкъедоагIаш хинна Терски Советски Республика хьекхайкаьчул тIехьагIа В. И. Ленина юкъарчал доацеш бувзам лоаттабаьб цун кулгалхошца С. М. Кировцеи С. Г. Буачидзецеи, республика хIазар вIаштIеьдакхара хьадда указанеш а рекомендацеш а телаш.

В. И. Ленина еннача предложенегIа 1918 шера июне Наркомнаца Кавказа лоамарой отдел вIашагIьеллай. 1918 шера В. И. Ленина кулг тIа а долаш кепатеза араьбаьннача РСФСР Совнаркома соцам тIа Кавказе лоамарой отделе хьалдаькха декхараш оттадаьд: РСФСР Конституце лардIе тIа Къилбаседа Кавказерча къамий автономе хьакъехьара керттера положенеш дийча, лоаман халкъашта эшарий хьакъехьа хадданза хоам бе, Советски Iаьдала политически мероприятешн лоамарошта юкъе херра хаддана дIайоэзийта, кхыдераш.

1919 шера феврале, Къилбаседа Кавказе хинна деникински контрреволюци котъьянача хана, В. И. Ленина чIоагIа лоархIам беш гIулакх хиннад кIайгвардейски тыльешка повстанчески болама дикаа новкъостал дар. В. И. Ленина инициативагIа, Советски Республика халача хьал тIа йоллашехьа а, РСФСР Совнаркомо тоьал дукха ахча хьоладаьд лоамарой горзаца, тIема кхоачанца, продовольствеца Iалашбара. Повстанчески болама кулгалдера опытни партийни, советски, тIема болхлой вахийтаб. Къилбаседа Кавказе контрреволюционни низаш эша а даь котало йоаккхарга Iалашдара бокхача лоархIаме хинней ленински указанеш хьаэзамаш, центргара практически новкъостал.

Граждански тIом соцачул тIехьагIа В. И. Ленина из керте лаьттача Советски правительствен лоаман халкъашта гаргуш дола новкъостал даьд къаьн моцаьн дIаяккхара, халкъа бокхам юдаметтаоттабара, социализм хьалъяра. 1920 шера, мехка йоаккхий экономически халонаш тIаlаьттача хана, В. И. Ленина указанегIа Къилбаседа Кавказа а цу даьхье Нохч-ГIалгIайчен а лоамарошта дукха ахча хьожадаьд. Цу шера Нохчашкахьарча къахьегамхошта центрера дахтай 2 вагон кIадашн дIаде 19 вагон кIаж. Эрсий азархошкера 40 вагон хIат кхаьчад город Грознена. Лаьтта доацаш болча лоаман азархошта лаьттан доаькъош тIийнад. 1920 шера 40 эзар дистан гаргга лаьтта деннад ГIалгIайчена. Нохчийчена 164 эзар гектар соагIа оазз лаьтта деннад 1921—1922 шерашка.

Маьрше социалистически гIирс хьалбеча хьаьна В. И. Ленин дIахо а хьийжав къамий пачхаьлкхан хьадара доцашка, нагахча къамашта дикагIа йола пачхьалкхала формаш дийлай цо. Цу хана, вай дIа а хьа а доацаш, хьалльцай цо лоамарошта юкъе дикагIа лоархIаш хинна къамий территориальни автономе идеи. В. И. Ленина еннача предложенегIа 1920 шера 14 октябре РКП(б) ЦК Политбюрос соцам баьб. Цу тIа хьазд: «Эггара лекхерча Советски Iаьдала цIерагIа арайоаккхийла РСФСР къамий политика лерда чIоагIъергIолел из йиза чаккъяхера чIоагIагIа боле гIахьожем лоттабергболеш манифест,а Ишта дикза дергдоацаш лоархIаш хиннад «автономни учреждениеш йоацаш долча малабоалехьарча къамашта хьадача хьалеашка гаргургIолча формехьа автономи чаккъоаххилга...» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 41, оагI. 342). Из соцам лерда а лаьца, 1921 шера январе арадаьккхача ВЦИК-а декретаца хьалхье къамий административни округаш а лоархIаш Нохчийчен ГIалгIайчен юкъьеза Горски АССР. Горски АССР хьерца Къилбаседа Кавказа деррига лоаман халкъашка каьчар дIакорча шерашка, эргадувлаш тоа а яьш, автономии республикаш а хинна дIаэтта шоай советски къамий пачхаьлкхал.

ГIуллакхаш Iалаьмате дукха хилерах ше мукъа воацашеэьа а, В. И. Ленин чIоагIа уйла тIайоэийташ хьийжав Кавказе къамий дош лергагIа къоастадара процессага. Кавказа лоаман халкъаш политически, экономически, культурни гIуллакхашта дегIадоаладара, социализм хьалъяча уж юкъеоэара программин лоархIам болаш хиннад 1921 шера 14 апреле В. И. Ленина «Новкъостешка Азербайджане, Грузе, Армене, Дагестане, Горски Республика коммунистешка» даьхийта письмо.

Цу тIа В. И. Ленина могаду, цу республикай хьадда хьалаши шоай тайпара башхалонаш теркал а еш, Советски Iаьдал дегIаккхувлилга чIоагIделга, цу гIуллакха Россерча коммунистий тактика чаккъяхь ца а гIорташ, «уйле а еш, хьадде хьалаш ба-бе лелаерга хьанна цун куц хуацилга» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 43, оагI. 198). Экономически даькъе В. И. Ленина яьхад, къаьстта уйла тIаекхийта кроя хIама хьеэкопле кизаш дегIадоаладара, лаьттах йоагуш пайдана хIамаш хьаьллара, электрификаци ера, хий докха системаш хьалъяра. Цу деррига хIамана новкъостал де дезаш дар лоам бахача къахьегача наьха материальни хьал тоадара.

Лоаман халкъий еш хинна ленински йоазо дIахо йихьай, хIана хадданза еш а а цо хьаьча Коммунистически партен Советски пачхаьлкханон. Цудухье цу йоаххонех хьахьина хIама санна, ленински къамий политика котъяларах хьехинна хIама санна, Ленина дегадьплари цун васкетаеш кхоачаш хилар санна лоархI вай мехка керда исторически общность — советски халкъ—хьехилар. Цу общносте бIарчача доаькъоез цаI да ший социальни духовни сибат тахан коммунизма гIулакхе мутIахьа хиларца, советски патриотизмецеи социалистически интернационализмецеи, къахьегамен общественно-политически хьинар лекха хиларца белгалдоалаш дола нохчий а гIалгIай а къамаш.

М. МАМИЛОВ,

Грозненски мехкадаьтта институте доцента декхараш кхоачашдер, исторически Iилмай кандидат.

«В. И. Ленин Советски Iаьдал дIакхайкадув» яха художника А. Худякова дилла сурт.

ТАСС фотохроника.

Баьччана хетадаь

Карарча бетта хьалхарча декошка дIадоладелнад В. И. Ленин ваь бIаь этт шу дизара хетаьь общественно-политически чтенеш. Уж массанахьа чакхйоахаш я «Ленина гIулакх дахаш хотдувлаш да» яхача девизагIа. ХIаьта цу юбилейга кхаччалца йолча хана хIара бутт хетабаь хургба ший къаьстача темаца.

Ишта, баьчча ваь 109 шу дузача укх беттара ярш «Ленина вахари гIулакхаши ДаьхенгIулакха шоаш боарам боацаш мутIахьа хилар дIагойтаре бола хьоккам, коммунизма сийлахь-йоккхий ядамаш бахьан хьоесаш лоттабера кагирхошта йола образец» яхача лоацагIа чакхйоах.

Ленински идейно-теоретически тIехьалех, баьчча васкетаенте херра пропаганда яра тIаерваьь йола уж чакхйоахача хана кагирхой воллеттешта шоаш болча хьоашагIа бех парте, комсомола, революце, тIема, къахьегама ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, интеллигенце сий дола хикалаш.

Укх деношка предприятешкарча, учрежденешкарча цIера уголокашка, музейшка, ленински цIалташка кагирхой вIашагIкхетараш хургда. Цига дувцаргда царна Коммунистически парти вIашагIьеллача. Советски пачхаьлкхо хьалхеллача сийлахь-йоккхача баьчча сийрдача вахарахи диццургдоацача деналеча гIуллакхех, хIаьта ерригача цIолашка торжествени линейкаш чакхйоахаргья.

Самардкийнахьа цаI долча политдийнахьа къахьегама коллективашка В. И. Ленина вахарах лаьца лекцеш докладаш йийшар.

ЭГГАРА БОЧАГIА ЙОЛА ТЕМА

Деррига прогрессивни дуне къйчлуш дар яхе, массе болча наьха доттагIа, Коммунистически парте баьчча, къахьегача адамий новкъост В. И. Ленина ваь 100 шу дизара юбилейна. ХIара советски саг гIертар е балха толамашца, е ший кхоллама балхашца цу юбилейна эггара бочагIен хьамсарагIен йола соагIат кийчде. Цу соагIатаца дIачIоагIбаь гучабаккха ший Ильичацара безам.

Из цIей дагадоалаш, хьамсарча, сий долча баьччача юбилейна дикагIа дола фу соагIат дерзда аз ховш, яу гIоача уйлаша наб-са доадаь хьувар художник Латышев Николай Григорьевич. Атта дац кхыча художникашта ца диллача тайпара Ленина портрет дилла, кхычар гIотта ца еш йиса тема корае, лаха.

Уйлаш, уйлаш, массе оагIорахьара тIагIерта уйлаш. фу даь, мишта кхочашъергда шо?!

Цаьа, цхьан дийнахьа, «харт» аьнна дагаехар Владимир Ильича вахаре а цун политически сийлен наьхьа тIа а ший тайпара лер йита, цо ссылке волаш Шушенске яьккха ха. Живописе а искусствай кхыча жанрашка а йоагIаш йола моттиг хьалаьца дIалаттанцар из ха. Цудухьа Николай Григорьевич вовзаелар Владимир Ильича Шушенске яьккха ха тахка, Iомае. Дукха ха ялалехьа дайзар хьалха ца ховш хинна дукха хIамаш. Дага а доацаш шоаш хьадухьалъухар кердача суртий сюжеташ. Ишта, 1966 шера, В. И. Ленина ваь бIаь шу дала цхьа шу хьалхагIа зональни выставке художнико кийчдир «Шушенскера лоалахой» яха эскизан картош. Цар тIа вайна П. Г. Латышева гойтараш бераш да. Владимир Ильичи Надежда Константиновнаи болча хьоашагIа даьхка лоалахара берааш. Выставкено из болх могабир. Цул соагIа, баьчча ссылке лийста моттигаш, цу ханара цун вахар тахка а Iомаде а аьнна, Шушенске творчески командировке хьожавир из. Ши бутт баьккар цо цига, уж моттигаш тоххаш, Iомаеш, гонахьара Iалам довзаш. Шушенске бахача эггара къаьнагIа болча нахах вертлуш, В. И. Ленинах лаьца царна шоашта дайзари хезари дувцийташ.

— ЦIавгна а сова дицлургдац, — йоах Николай Григорьевича, — цига яхача Середнина Анна Григорьевнаца айса тесса хьоашал. 12 шу даьнна йиIиг волаш В. И. Ленини Н. К. Крупскаяи беш хиннача цIагIа яьхай из. ХIайа а тIехьа цу ханара дукха хIамаш дагадоагIаш, яра хьаьгIал да цун. Владимир Ильичи Надежда Константиновнаи дукха безаш, уж лоархIаш царна йиIиг йолаш цо даь тIо-новкъостал дагалаттаьш,— царца цо цхьана яьккхача хана сий деш, истореца а наха а из йоазийта дагаволаш цун портрет диллад аз, цун ший коа. Ся туриах хано цун ший

ОЧЕРК

безамца гойт вайга царна Iалаьмате чIоагIа дезаш цар лоархIаш хинна Сибарегара Iалам. Цхьабакьда, художнико ше доххаш долча суртаца цхьана юкъ цу Iалама вовал, пачхаьба сатрапашца дира нъовсам лоаттабеш дийнача Ленинен цун соратниеш суртсибаташ.

Нах а туристаш а дукхагIа тIалатташ йолча моттигех я Песчаная горка яхен Перова Iам болча латта бун. Моттигерча чарахьаца, кхьбоача нахаца цар вахар Iомадеш, вахаро царна хьалхашка уттеш йола проблемаш йоаза, тахка гIерташ хийла де-бийса даьккхад Ленина цу бун чу.

Художнико ший сурта гIа гойт из бу, цига хиина нах. Хоача моттиге латт из. ГIобаькхIа латт из бу лорае эттача санна йола бIаьш шераш даьнна йолча хьун гаьнаш. Цу хьуна юкъе гIолла тIаьхьенача хьагуш ба Iам. Соцделнача тоIаденна латт цIена фо. Хьамсарча баьчча гIоза гIулакхаш дагадаха соцалелча санна латтийсай бер доаладеш цига ена кхалсаг.

—Са керттера декхар,— йоах Николай Григорьевича, — В. И. Ленина суртсибат хургIолча революце баьчча, буревестник санна хьакхоллар да.

Ставрополе хиннача зональни выставкен Москве Ленинграде хиннача автономни республикай художникий выставкашкен цу циклерча произведенешца дакъа лаьцад Латышева. Цига художнико гойташ хиннад «В. И. Ленин Минкен» яхен «Шушенский дворик» яхен сурташ. Хьалхарча сурта тIара Минка яхар кIаьнк ва. Цига ссылке хиннача 12 бер долча латыша воккхагIа вола кIаьнк. Ленина Минкен шоайла чIоагIа безаш хиннаб. Шей сурташца художнико царна юкъера безам вайна дика гучабоаккх. ХIаьта шоллагIча сурта тIа вайна гу В. И. Ленин чуIийнача ахархочун Зыряновга ков. ерригa ший коара хIамаш а тIехьа. Укхаза да хийла Енисей чура В. И. Ленина чкъаьрий лувцаш леладаь люди, кхьйола хIамаш.

Академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай республикански музеерча выставкашка а дукхаза хьахьокхаш хиннад Н. Г. Латышева дийха «В. И. Ленин комсомола кхоалагIча съезде», «Мемориальная зона» «Митькина цIалг», «Перова Iам» яхен хьмдолен сурташ.

«Россех йола уйлаш» яхаш да цу йикилера эггара дикагIарех цаI дола доккха сурт. Енисей берда йисте уллача кхарий тIа Iохайна вагIа кIай коч а юхаш вола хьоца Ленин, кара уллаш книжка а долаш, тIехьашкахьа дIадахийтача аьтта. кулга ший дегIа киз тIа а бахийта, Цхьанна а хIамак тIа сеца доацаш, хургдола гIоза вахар бIарга го дага волаш санна гаьнна дIахьежаш да Ленина бIаргаш, Цунна юхе уралатт Н. К. Крупская. Гаьнна дIахьежаш я иа а. Цунна тIаоах мора воч, фоартах хьорч миха лестадеш дола цIа йоалах. Айхана талгIеш я Енисей тIа да лелаш, гаьнащен баьцон баьцдара дахь латт Енисейна гонахьара Санна лоамаш. Наг-нагахьарча мортахаша хоттьь я гаьнара сийна сигале. Композици дика йолаш, хоза дилла сурт да из.

«Перед бурей» яхаш да цу циклe кхы цхьакха сурт а. Хьалхарча плана тIа ва чIоагIа баьнкача меке духьала сихвенна воагIа Ленин. Михо лоаашо цун кач хьерче шарф, гаьнна цхьа хIама лохаш санна ира хьежаш да бIаргаш, хургIолча Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце сурт-сибат го гIерташ санна. ШоллагIча плана тIа хьагу малх чубузаш латтача хавара Енисей, охкенна моркаш. Цу Iаламо дика гучайоаккх сурта ший тайпара символика.

Ленинанна цикла художнико юкъедахийта лоархI 40 соагIа сурт. Художника дагаьа чарахьаща, юрталошца ха яхача хана вагIаш, царца бегаш беш, цу бегаша гIадвига Iалаьмате чIоагIа велаш вагIача Ленина сурт дилла. «Святой Николай» яхача теплоходаца дIавуташ В. В. Старковца В. И. Ленин ссылке сецача моттигах лаьца а «Ленин у костра» яха сурт дилла. (Уж сеца хиннача моттиге хIанз Красноярски ГЭС я).

Ше цига ссылке волаш Iалаьмате дукха новкъостал даьд В. И. Ленина цигарча наха, цар бокъонаш йоахаш, кхьхаташ ядеш, кхьдола гIулакхаш деш. Из тема дикача даьъаца юкъейоагIаргья художника творчествана.

— Уйлаш а дагалаттараш а дукха да, — йоах Николай Григорьевича. — Бе аьнна аз тIаьйцар боккхен бехнтокхамен боля ба. Ниэ, ха, са ца кходенн кхочашбе безаш. Цунах со кхета а ккет, из болх дага а боалл. Сайна из карагIа баргба аьнна хет сона.

Бек АВАДИЕВ.

ЛЕНИНСКИ ЗАЧЕТ

Дукха ха йоацаш республика комсомольски организацешна «КПСС XXV съезда решенеш кхочашъе!» яхача девизагIа ши хиннача Ленински зачета шоллагIа этап чаккхъяьннай. Ленински зачете дакъа лоацаш хинна 140 эзар гаргга кагирхо, цу даькъе 105 867 комсомолец, общественно-политически аттестацех чакхъяьннав.

Кагирхой коммунистически дог-уйла йолаш хьалхебара чIоагIа аьттув боалийташ долча цу гIулакхо идейно-политически къахьегама, нравственни кхетам балар вIашк дувзаш леладелга Iалашдайт, хIара комсомольцага ший вахар, гIуллакхаш баьчча вахарца гIулакхаца дустийт, хIаьта комсомольски коллективна хIара эIамигача саген йоIен балхага, дешарга, нравственни позицега, общественни хьинарга хьожийт.

Ленински зачета шоллагIча этапе къонахчарех 25 эзарнех соагIа волча болхлочон колхозахочон 1978 шера планоин заданеши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдарах рапорташ делар. Аттестаце итогегIа 6 эзар соагIа волча ВЛКСМ членна «Ленински зачет» яха ВЛКСМ ЦК значокаш елар.

Кагирхошта карагIдаьнарашка хьожилга корта болаш чакхдаьккхар Заводской, Шалински, Октябрьски, Ачхой-Мартановски районашка. Ишта, Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза кагийча нахех мехкарашеи дигь шера план соахкае а кхоачашийр, хIаьта цу яхье тIехдика хьохкамаш дахарах В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкадаьтта чакхдоахача завода № 1 йолча комсомольски - кагир х о й установкина (кулгалхо Г. С. Штейнгард, групкомсорг Г. Гупалова) «ВЛКСМ 60 шу дизара цIерагIа установка» яха цIи елар. Алхха соахка Заводской районерча 2 эзар кагирхочо кхы цхьаькха а цхьа балха говзал кераерзайир, шоай балха разряд лакхйир.

Къонахчарна кхетам балара боккхача мехкера хилар «Даим партеца, даим халкъаца» яхача девизагIа чакхйоаккхаш хинна Ленински урок. Из чакхйоаккхача хана кагирхоша цIаькха а хахьекхар ленински идейно-теоретически тIехьале. Коммунистически партен Советски правительствен лоархIаме политически документаш, Ленински комсомола истори Iомадара бола цар безам дикагIа тIехьа боккхагIа хулаш хилар. Кагирхоех 15 эзар ладувгIархо комсомольски политически экономически системе дешаш ва.

Укх тIеххьарча хана комсомольски организацеш дукхагIа теркам тIаахийта яьннай кагирхошта нравственни эстетически кхетам балара. Кхоачам ба 1978 шера художественни самодеятельносте, спортивни секцешка дакъа лацара кхы тIа а 5 эзар гаргга саг юкъеэалга, кагирхой салоIама гIулакхий дукхагIа терко а баьнилга белгалдаькхача.

Ишта, алсамдаьннад советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка гIолла Бригсоюзни маршрутагIа ухарий мугIараш а. ХIанз цига дакъа лоацаш ва 110 эзар кагирхо.

Ленински зачета шоллагIча этапо хьахьекхар КПСС XXV съезда, ВЛКСМ XVIII съезда решенеш кхочашъеча комсомольцашн кагирхойн шерагара шерага шоашара кхы а доккхагIа дола хьинар гойташ хилар.

ХIанз Ленински зачета кхоалагIа этап дIайолаенна. Из хеталь я В. И. Ленина ваь 110 шу дизара. ХIанз из дош дувцаш юкъара собранеш чакхйоахаш я республика ерригача комсомольски организацешка.

С. ШАБИЕВ.

Советски халкъо, доазол арахьарча къахьегамхоша чIоагIа сий деш лораду В. И. Ленина вахарцеи балхацеи дувзаденна мел дар.

Москве Революце майдан тIа я В. И. Ленина Центральни музей. ХIара деина даIа кхи миллион гаргга саг воагIа цу чу.

Музея дуккхача залашка цига баькхарашта довзийт историко-партийни документаш, ленински кулгайоазой фотокопеш, дунен халкъий меттала йолча В. И. Ленина произведеней изданеш, Советски Союза Коммунистически парте съездий лоархIамегIа йола решенеш. Укхаза нитта гулаь я В. И. Ленина ший хинна хIамаш. ХIаре шера музея хьаухийт керда экспонаташ.

СУРТА ТIА: В. И. Ленина музее баьхкача Италерча экскурсантий группа.

В. МАСТЮКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ДАЬХЕ ДIАХО ТОАЯЛИЙТАРА

ИттазлагIа хержача СССР Лаккхехьарча Совета хьалхара сесси

Депутата А. Н. КОСЫГИНА

К ъ а м а ь л

Дера новкъостий депутаташ!

СССР Министрий Совета, оаш чIоагIбьча правительства берригача члений цIерагIа дег тIара баркал оал аз вай партенех цун Центральни Комитетах, СССР Лаккхехьарча Совета боккха тешам тхоаех боларех. Оаха массане а дика хестаду, из тешам болар вай Конституцега, Коммунистически парте решенешка, Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлаца оттадаьча принципиальни декхарашка хьежжа мехка доал дара хьалхарча боккхача бехктокхамах дIаяьоастаде йиш йоацаш хилар.

Боккъонца дог тайпа а доаш ала йиш я СССР Лаккхехьарча Совета эггара хьалхара сесси мехка политически вахаре гIоргьлхна событи а хинна дIаяттай, аьнна. Сессе берригa болх вай Конституце демократически маIан чулоацаш ба, цо хьалхокх цун политически чулоацама кIоаргал, цунна чуйоссаьлча ленински парте идеий творчески низ.

Массана а цхьатарра раьза волчех дегаш айденначех хьалашка Лаккхехьарча Совето юха а хержар вай Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателаьла. (ТIеерам тех).

Вай дерригача халкъа цунах гу партенен мехкан хьалхашка Леонид Ильича карагIдийна доккхий кIамаш къоабалдь тIаэдар, коммунистически общество хьалъяра, адамлен чIоагIа машари прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсама гIулакха юкъе цо лаьца доккха дакъа къоабалдь тIаэдар. Мукъаба сона, керда вIашагIъелбачa правительства гIеретIа Леонид Ильичи СССР Лаккхехьарча Совета Президиуми хармар дег тIара даькъала дуьца. (ТIеерам тех).

Социалистически обществa дерригa вахар, цун политически экономически система ерригача звеньий гIулакхаш белгалдоал эггара хьалха кIоарггача политически цхьогIонца, коммунизм хьалхеча, ерригача вай чурчен арахьарчен политике вай общества лерхIарий пхьогIонца. Цунах латт вай IалаьмIате йоккха совлен низа. Политически цхьогIо йола хьал вайнига вIаштIехьдаьнад общества кулгаллеча низа дакъа де ма доаггIара вай сийлахьча Коммунистически парте кхоачалдеш хилар бахьан долаш. Парте политически чулоам общество дегIайоалара сагоргIа эшараш, болхлой классо, колхозни ахархой, интеллигенце хьашташ, парте кулгалло советски халкъа дерригача сийлахь - доккхийча кхолламеча гIулакхашта. Партех халкъен цхьогIо хиларо, кулгалдаро дакъа паштера хиларо вайта йиш хулийт IалаьмIате доккхий, эксплуататорски общества хьалашкa кхоачашле йиш йа хинчен кхоачашдуларгдоахен декхараш воашта хьалхашка уттаде а кхоачашле а.

Советски правительства гIулакхий керттера лостамаш принципаш, боахам дегIабоалабарен пачхьалкхена доал дарен тайп-тайпарча доахьоашкара цун полномочеш а хIаьта ниттa правительства болх вIаштIехьбаккхара порядок а Лаккхехьарча Совето дукха ха йоал йаш тIанйцача. СССР Министрий Совета хьакъехьарча Закона тIа белгалаьйй

Социалистически пачхьалкхен керттерча декхарашка хьежжа дIахо йодача ханара Министрий Совета гIулакхаш тIадерзадь хургда коммунизма материально-технически база хьалра, социалистически общественни отношенеш эргайоахаш тоаяра, вай Даьхен дерригача къамийн народностийн вешарашка дола доттагIал чIоагIдара, къахьегамхой материальни культурни вахара боарам лаккхбара декхараш кхоачашдара. ЦIанхха а правительства термина кIалхара ца доалаш хургда мехка кхерамале IалашIдара, машар чIоагIбара. СССР Конституце тIа чIоагIъяьта ленински арахьарча политика принципий ларда тIа дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш дегIаккхулара дешаш.

Хилакза дарг мел доаэ хIама да хайта общественни производство динамичнон пропорциональнон дегIаккхулара, цун эффективность лаккхьара ларда тIа мехка экономически низ халкъа хьал-торои хадданa лаккхьолга IалашIдара. Вай я Iилман ларда тIа парте кийчъаь экономически политика, дIаьхий Iалама ресурсаш, низ бола экономически Iилма-технически потенциал, чоалхане производственни Iилмаш декхараш толаме кхоачашде, хIанзарча производствана доал де хоеш йола башха-дика квалифицированни кадраш. Алхха 1965 шерал тIехьагIа дIалхача хана халкъа боахама керттерa производственни фондаш 3-зза хIама хиннаяц аьнна дукхагIа хиннай, хIаьта къаман гуйкъа 2 триллион сомал тIехдаьннад тахан. Цу дерригача хIамаша советски халкъага йиш хулийт лаьрхIар кхоачашдарга бидача каькъагIа бIубонна дакха, иттлагIа пхе шера план кхоачашъе а вай экономика дIахо сихха дегIайоалара чIоагIа ларда йоала а.

Цунца дувзадене СССР Министрий Совето чIоагIа лоархIам бу керда пхе шера план кийчъяра. Из бехктокхамо болх ба, хIаьта из чакхбоаккхача [illegible] Iилма хьелача торонии боккъонца анализ ен тер каlьен еза, промышленность, юрта боахам, транспорт, гIишлош хьалъелга, халкъа боахама кхыдола доакъош дегIадоаладаре эффективнигIа дола наькьаш лостамаш хьалаха а плана юкъелахьа а деза белгалъе еза советски халкъа материальни культурни боарам дIахо лаккхбара тIаерзаь мероприятеш. Хажархошна вIашагIкхийттача хана Леонид Ильич Брежнева белгал ма даккхара, «цхьайтталагIча пхе шера плано шо ма яра чулаца еза парте экономически политика, шийна чулаца деза экономически Iилма-технически уйлана эггара тIехьагIа карагIдаькхараш, еррига вай опыт». Цудухьа ший лоархIамегIарча декхарех цаI цунах гу правительствана.

Цу цхьан хана СССР Министрий Совето чакхдоахарга пачхьалкхена деш дола доал ергадоахаш тоадара, болх дикагIа вIаштIехьбаккхара, пачхьалкхен дисциплина чIоагIъяра тIадерзадь гIулакхаш. Правительства ший уйла тIаерзаргья халкъа боахама ду кулгал, министерствайн ведомствайн, пачхьалкхен аппарата ерригача звеньий гIулакхаш тоадаре, тIулакхаца цар творчески викъ лелабара. ТIадиллача гIулакха хьалхара бехктокхам дукхагIа хилар, дешаш къестадеча хана инициативен оперативности дукхагIа хилар, пачхьалкхен юкъара, халкъа юкъара хьашташ лоарзагIа ца доахаш леладар, бюрократизма, ведомственноста, местничества гIулакхаца машар ца хилар, халкъбоахама ресурсех пайда эцача хана чIоагIа кхоам беш хилар — уж дерригa хIаман правительства тIагIертта хьадехаргда боахама хIара кулгалхочунгара.

Министрий Совето ма могга гIо дергда граждански пачхьалкхена доал деча низсолага дIахо а шердаре, тIахьожим чIоагIбелтен пачхьалкхен гIулакхаш гуччахьа леладаргам кхы а шердара. Мохк экономически социальнон дегIабоалабара плана кхоачашъяра тIехьара советски халкъа къахьегамен общественнии хьинар айдалар, из да коммунизм хьалъяра ерригача участникаш вай дIахьалхашкахьа гIортхиларах дола тешал.

Социалистически содружества мехкашцара доттагIали вIашц цхьана гIулакхаш леладара дIахо а чIоагIдалга ший керттерча декхарех цаI лерхIаргда правительствас. Цунца цхьана вай дIахо гIоргда социалистически отношенеш кIоаргъяра, вай коллективни организацей болх эргабаькха тоабара, арахьарча политике деш дола гIулакхаш вIаштIехьдахара наьгъагIа. Вай цхьана чакхдоахаш дола гIулакхаш тIадерзадергда экономически интеграце, производствана кооперированни специализаци яра декхараш кхоачашдара, къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически бекъара совлелех кхы а бизагIа пайда эца [illegible].

Азе, Африка, Латински Америка дегIаухача дукхача мехкашца, Малхбузен Европа, Къилбаседа Америка, кхыча районий промышленни дегIадаьхача мехкашца вIашц пайдане дола экономически а Iилман - технически а вIашц цхьана гIулакхаш леладелга дегIаккхула гIертаргья Советски Союз. ДегIаахара алхха экономически фактор хинна ца Iеш, цох вайна гу пачхьалкхенашта юкъера тешам чIоагIбара средство а.

Арахьарча политикан дунен халкъашта юкъерча отношенеш даькъега диллача ший балха керттера де лерхIар Советски правительствана сенах гу аьлча, из цунна гу машар лорабарах а чIоагIбарах а, парте XXIV-чен XXV-чен съездашка кийчъаь машара Программа кхоачашъяра тIадерзадь практически гIулакхаш чакхдахарах. ХIаьта машара, дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара процесс кIоаргъяра тIулакха хьаштий духьа вай кийча да дерригача мехкашца шерро вIашц цхьана гIулакхаш леладе. Из вай леррагIа чакхбоахен хувцалургбоацен никъ ба, социальни нийсхоли гуманизман общества ший маIангара хьабоагIаш ба из.

Гера Iоадеага юхасовдара, гера дIадаккхара даькъе хьадда гIулакхаш чакхдахара а дерригача мехкашка шоай кхоачамех хIама хьадара эша хьалаш Iалашдара а, адамлен экономически а социальни а прогресси хьара ший ерригача торонех, ерригача авторитетахи влияниех пайда эцаргба Советски правительствас.

Машаре арахьара политика чакхйоахаш, Советски правительствас тернал ду вай хамара дунен халкъашта юкъера хьал тоалхане хилар. Цул хьалашка хьежна правительствас дийн йоакхо ергья вай мехка, вай кхьоагIонхой, доттагIий кхерамзле хила йоагIача тайпара хилийтара. Вай дIахо йодача хана а де мел эшар дерга советски наьха машара кхахьегам моллагIча а тайпача балхах лорабар духьа вай Гераншцара Ни зам чIоагIдара.

Новкъостий депутаташ, ший балха тIехь нaха хьалхоаш хиларах, парте IалаьмIате боккхача низах когIортолга ярах Советски правительства торо я цийна хьалхашка латта декхараш къестаде, дукхача тайпара дола ший гIулакхаш кхоачашде. Вайна карагIа мел даьнар, бухсоцача кхаьчача, партен халкъен коллективни кхолламах, цар чIоагIачен йохаргIоацачен цхьоагIонах хьахинар да.

Партен халкъен тешамах шоай низаш опыти парте а халкъа а гIулакха дIадалара дешаш урайтта стимул лерхI СССР Министрий Совета членашта.

Шун боккха тешам кхоачашбара Министрий Совето де йиш мел дар дергилар дIаккхайнаде мукъаба сона. (ДIаьхдаь тIеерам тех).

СССР халкъа тIахьожама Комитет вIашагIйоллара доп дувца йоалу СССР Лаккхехьара Совет.

Дош лу депутата Н. В. Капитонова. Халкъа тIахьожама Комитет 19 сагах латташ вIашагIйолла аьнна предложени лу цо. СССР халкъа тIахьожама Комитета председателалла хьожаве могаву новкъост Школьников Алексей Михайлович. Комитета председателa хьалхарча заместителалла могаву новкъост Шитов Александр Иванович.

СССР Лаккхехьарча Совето чIоагIъю председатель А. М. Школьников керте вола СССР халкъа тIахьожама комитета состав.

Сессе дувц СССР Лаккхехьара суд харжара дош. Дош лу депутата В. В. Кузнецовна.

Тахан вай чIоагIъяьча СССР Лаккхехьарча Совета Регламента тIа белгалдаьа аьлар цо, вай пачхьалкхен, лаккхера судебни орган — СССР Лаккхехьара суд нерда хержача СССР Лаккхехьарча Совета хьалхарча сессе харжара дош къестаду, аьнна.

СССР Лаккхехьара суд сел дукха ха йоацаш — 1977 шера 16 декабре хержа хилар теркал а деш. СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо предложени лу СССР Лаккхехьара суд цун хIанзарча составагIа харжа. СССР Лаккхехьарча суда председателалла харжа могаву новкъост Смирнов Лев Николаевич.

СССР Лаккхехьарча Совето цхьа байт болаш председатель Л. Н. Смирнов керте вола СССР Лаккхехьара суд хори.

Ден повестка дIакорда дешах — СССР Генеральни прокурор хьожаварах къамаьл ду депутата А. Ф. Ветченос. СССР Конституце, аьлар цо, СССР Генеральни прокурораи цун кхарча прокурорашта тIадуал законаш нийсен цхьан тайпарех кхоачашдара тIаьхожам лоаттабелга. Конституцеца хьежна СССР Генеральни прокурора полномочей ха пхи шу оттадаьд. СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо предложени лу юха а СССР Генеральни прокуроралла новкъост Руденко Роман Андреевич харжа.

Р. А. Руденко СССР Генеральни прокуроралла харжарах бола социм массава раьза волаш тIаьц.

Сессе ден повестка тIа дувца мел оттадаь дешаш къоастадаь даьнад. ИттазлагIа хержача СССР Лаккхехьарча Совета хьалхара сесси дIакъайлалга хьаькхайкаду.

(ТАСС).

Машар хьаллоацарий дерригача дунен болама 30 шу дизад

ХIАНЗАРЧА ХАНАРА ЭГГАРА ДУКХАГIА НАХ ЧУБОАГIА БОЛАМ

Машар хьаллоацарий эггара хьалхарча Дерригача дунен конгрессо цхьан ханна шин столице — Парижехи Прагехи — болх баьча апреле дениз 30 шу даьннад. 2200 делегато дIайолайр де лерхIар кхоане лорайр, машар лорабар долча нердача общественни болама юкъ. ДIадахад шераш, хIаьта машара тIехьара дерригдунен болам, цун штаб — Дерригдунен Машара Совет (ВСМ) лоархIаме политически низ а хинна дIаяттаб.

Дунен халкъашта юкъерча эрене машар хьаллоацарий болам хьахилар исторически нийса а закономерни а хIама дар. Кхоханм чIоагIгIа лаккхбеннача, империалистически гIоазарий бехка дунена кердача, хIана-м ядерни конфликта, кхерам IотIаоллабеннача хана, тIом ца хилийтара декхар цхьаннха дича а тIехьаяккха йиш йоаца дерригача адамлен проблема а хинна дIаяттад. Из кхоачашдира оарцагIбоала безар берригаш а, машара ядерайи лоархIаш мел бараш, цинадизаш хьамсара мел ираш.

Тахан хетт: мел боккха моральни низ хила безар, эггара кIрчагIча реанце империализмана а цун низ болча политически, тIема, идеологически машина а духьала бовлара. Халкъашта дIакка а доалургдаш «нийлача тIема» шерашка из де денал хиннача наьха сийлех гIулакхаш. 1949 шера апреле машар хьаллоацарий Хьалхарча Дерригача дунен конгрессе Фредерик Жолио-Кюре аьнар: «Вай ухказа гулденнад тIом бе гIерташ барашкара машар беш а ца гулаущ, машар бехабе цар йиш хургйоацa гIулакх оттаде».

Ше дIабоалбеннача хьалхарча денoшка дииз денал гойташ хьабоагIа из болам. Цо даькъа кулаш да атомни герз деннарах дола Стокгольмски кхайкарал, атомни тIом кийчбара духьалара Венски тIахьехам. Цу документашта кIал бIаь миллионаш болча наха ядаьча кулгаша тешал ду машар хьаллоацарий къона болам дIатIагIорта денал долаш хилара.

Дерригa гIулакхаш динамично леладаро, хIанзарча ханарча машара эггара ирагIча проблемий позицеш уттаеш принципиальность гойтаро бахача наьха шеррача тIоаиашта юкъе боькъонца сий даькхад боламен цун лаккхехьарча органа — Дерригдунен Машара Советех. Бакъдолаш да, массаза а тIема конфликт гIаттара кхерам ийнхача, агрессе хиташ хилча, халкъий суверенитета, паргIатона, мукъаленна тIахкуда баьлча, Дерригача дунен Машара Совет а цун дуккхача къамий организацеш а хьалхарча дакъе шоашка кхоачаш дола декхар лерхIаш хул цу тайпарча гIулакхашта духьала оттар, машар лорабара, агрессе тоахабаьраш хьаллацара общественни мнени оарцагIъяккхар.

Дерригача дунен тIарча машар хьаллоацарий болам — хьобийла IалаьмIате дукха нах юкъе бола демократически болам. Цунна юкъе декъа лаца йиш я цук принципаш е царех моллагIа а цаI. Цо хьалхашка оттадаьча декхарех моллагIа цаI къоабалдеш вовча хIаране. Цо кулгалийт цунах боькъонца универсальни бола тIема духьалара болам. ХIаьта бахьан доацаш мичал Дерригдунен Машара Совете цхьатарра бохьонаш а йолаш цхьана къахьегаш 125 мехка вакалаш хилар!

Тайп-тайпарча социально-политически низий продуктивно цхьана гIулакхаш леладе торо хилар доалхалуш да эггара хьалха ВСМ состав вIашагIйоллалга юкъарча демократически платформа тIа чакхдоахкхаш хиларца. ХIаьта цо берригa болх де лерхIар цаI хилара, вешта аьлча, дунен кхоааасIча тIема кхерам кхатохара, хIанзара а тIадоагIа а йокхалаш машара хьалашка дахилга IалашIдара кIийлен тIа беш хиларца. Цудухьа да болама политически социальни база, эггара хьалха мукъадаьнача мехкий гражданий дараш а долаш, керда низаш чудахьара чотах лерргIа шерлуш латташ хилар. ТIа-тIа дукхагIа ба машара тIехьарча къовсамхой мутIарашта юкъе чууза политически партей, хIана леладерий, динах тешарий, академически гIоазарий низалаш.

Машар хьаллоацарий болама вIаштIехьдаьннад дунен общественноста машара тIехьара, демократически, ший лоархIамегIара декхар хIанзарча ханара керттера дош къоастадара хьинаре оарцагIдалар лерхIаш дола дакъа кхоталдергаола идеяпи декхараш хьалъаккха оттаде. Хаьо тешал ду: адамлена тIалатта варварски средствашца беча тIема кхерам чIоагIа кхетабеш хилар бахьан долаш наьха политически хьинар айлуш хилара. Машар безача низий Дерригача дунен конгрессе къамаьл деш, Л. И. Брежнева аьлар: «Вай ядерни бIаьшерене хьахул нерда, иккъа кIоргагIйола машара тIехьарча къовсамера халкъий солидарность, хIаьта цунца цхьана лаккху машар чIоагIбарах бола юкъара бехктокхам».

Тахан Дерригдунен Машара Совето ший керттера декхар лерхI разрядиз дегIайоалайра, гера дIадаккхара даькъерча эффективни гIулакхашца из чIоагIъяра тIехьара къовсам. Цунна тешал ду, масала, гера хьаделга сихдар соцадара, гера дIадаккхара хьакъехьара керда Стокгольмски тIахьехам хьаллоацаш ВСМ инициативагIа чакхьаьккхача дерригача дунен кампане IалаьмIате йоккхача масштабашца.

Цхьа шуи ах шуи хьалха, 1977 шера августе, нейтронни герз хьадарах Европе дIанийсдараи йола кIоагтIа халкъех лечкъаеш хинна Пентагона планаш гучаьлча, машара тIехьарча дерригача дунен боламах хилар цу хана йолаенначa «нейтронни бомбана духьалара болам», аьнна цIи дIаякхача духьален кампане мотора хьисапера хIама. Милитаристски пропаганда хIиллаш лерргIа гуча а йоахаш, Дерригдунен Машара Совет гIертар «ЦIена бомба» олача бIехача лоацара чукъе дерригача дунен общественноста дIагойта. Машара тIехьарча болама гучадоаккх нейтронни герза апологетий моральни даьтъе лоархIам ца хилар, дIагойт из бомба гера я лаьрхIа хьатIайнача политически, тIема, Iилма-технически даькъе из мел кхераме хургья. Нейтронни бомбашоа халкъий отношенеш хьахойташ дола хIама дар ВСМ юкъарчал доацаш дакъа а лоацаш дIадахача шера Амстердаме чакхъаьлхха варварски герза цу кердача тайпана духьалара Дунен халкъашта юкъера форум.

Ший балха тIа ВСМ дидалийтар, керда дунен тIом ца хилийтар дерригача машар безача низий юкъара декхар хилар. Из даим тIехьа латт низаш вIашагIтохара, политически, идеологически е кхы тайпа башхалонаш йолаш уж яле а, кхича организацешца эффективно цхьана гIулакхаш леладара. Разрядка хьалашка хьаю дукхача шерашка цу низашта юкъе лаьтта цатоамаш дIадахара, диалог ярна цхьана гIулакхаш леладара а эша тороааш. Цу даькъе карагIдаьнна лоархIаме хIама за машар безача низий Дерригача дунен конгресс (Москва, 1973 шера октябрь). Цу конгресса эггара массехоча итогех цаI — машар безача низаш деча балхий юкъара позицеш хилари цхьана гIулакхаш леладара баьт бе торонаш хилари кхетадарах йола уйлаш чIоагIъяр. Цул тIехьагIа машар безача низашта юкъе бувзам хилийтара организацешен боламашен Дунен халкъашта юкъерча форума гома чу цхьана деча балхаш бахьду из.

Машар безача низий керттера моастагIа дерригача дунен машара кхерам тIаууттабеш йола тIемаш хьедара бехке йола империализм я. ХIанз цунна уллув дIаяттаб разрядка процесса шоашта ма могга новкъарлениш еш а гера хьаделга сих ца дайтара лоаттабеча къовсама хьинаре духьала баьнна а бола пекински кулгалхой. Цо хьаьнох, хIанзарча хьалашка машар безача общественноста империализма эггара реакционнегIа, эггара агрессивнегIа долча низашта духьала лоаттабу къовсам маоизмана духьаларча къовсамца бувзалуш хилар.

...Машар бахьан лоаттабача сийлахь-боккхача къовсаме хьалхарча мугIарашка латт укх тхьаь итт шера машара, демократе, паргIатон, дерригача халкъий къаман мукъале хьалаьца лела машар хьаллоацарий Дерригача дунен болам. ДIадахача шерий опыто хьех, машар безарийн демократически низаш цхьана оарцагIдаьлча, лаьттан шара тIа шийна чура адамлен эналеш къахьегам, рузкъа наькъ вахара хьал тоадарах цар ираз совдаккхараи тIадерзадь хургдола машара чIоагIа хьалхе хьалхе йиш хургья яхаш.

Владимир ИВАНОВ,
машар лорабара Советски комитета пропаганда отдела заведующи.
(АПН).

[illegible]

Дерригача дунен тIара прогрессивни общественность агIаз югаш хIама хилар адамий тайпара йоаца апартеида система дIалехкар дIадехаш къамаьл даь вола къона африкански патриот Соломон Махлангу къулбехьенефрикански палачаша вера [illegible] къахьа хинна хоам.

СУРТА ТIА: Марта Махлангу — ЮАР расистаий вийначa патриота нана ший вийначa ваша йисте.

ТАСС фотохроника.

ВЬЕТНАМА ХОАДАМ БОЛА ПОЗИЦИ

ХАНОЙ. 18 апрель. (ТАСС). Тахан укхаза дIайолаеннай вьетнамо-китайски гIулакхий хьакъехьара СРВ-ни КНР-ни правительственни делегацешта юкъера переговораш. Цига къамаьл даш вьетнамски делегацена керте латтача СРВ кхьча мехкашцарча гIулакхий министра заместителa Фан Хиена аьннад СРВ-на духьала 17 феврале китайски правительства йоккхача масштабагIа хьовбаь агрессиеи тIом Къулбехьен - Малхбоалехьарча Азе Китая великодержавни экспансионистски, гегемонистски политика чакхьаккхара тIаберзабеь ба аьннa.

Китайски агрессораша, аьннад цо дIахо, йохаьй 25 больница, 135 медпункта бераш ду цIеноши, 32 профессиональни школа, 240 юкъарча дешара школа, 81 промышленни предприяти, дукха исторически памятникаш, йохаьй Панбо яхачара Хо Ши Мина музей.

ХIана а, аьннад Фан Хиена, китайски интервенташа оккупаци яь литт вьетнамски территоре тIара нах баха 10 пункт, вьетнамски довзон тIа хьатIаяхад дукха бIунаш, довзон тIа провокацеш ю цатайцаша.

СРВ делегацена керте латтачо шин мехка юкъера гIулакхаш тоадара керттера принципаш чуйоагIаш а довзон йистерча районашка машар хулийтила Iалашдара тIаерзаь а предложени еннай.

Социалистически мехкашкара хоамаш

РЕСПУБЛИКА ЭНЕРГОГОМ

Электрификаце боарамга диллача Латински Америке хьалхарча моттигех цаI я Кубайга. ДIадахача шера ворхI миллиард киловатт - сахьат совгIа электроэнерги хьайир республике. Из 10 процент дукхагIа я цул хьалхарча шерацa нийсйича, хIаьта 20 шу хьалха арахецаш хинначул — диаззa дукхагIа.

Гаргарча хана Гавана, Сьенфуэгос, Сантьяго-де-Куба, Нуэвитас яха городаш ядача районашка хьалъергья кхы а пхи йоккхала электростанци. 1980 шера халкъбоахама плана тIа лаьрхIа да Сантьяго-де-Кубагара Гаванага кхачалца йолча станцей цаI йола энергосистема хьаелга. Цу ханна оттаь яргья мехка эггара хьалхарча атомни электростанце проект. Цун корпусаш хьалъоттаргъя Сьенфуэгоса гаьна йоацаш. Станци хьалъо йолаергья 1981 шера. 440 мегаватт низал долча цун хьалхарча блоко ток лургья 1985 шера, шоллагIчо — цхьа шу тIехьагIа.

Цунца цхьана Агабама яхача доладча ки тIа хьалъотташ латт гидроэлектростанце плотина. Из болх бе йолалургья 1985 шера.

ЛОАМАН МОТТИГАШТА

Болгарски машинашъечара керда хIама да «Мургаш-45М» яха трактор. Из я лоамашкартен лаккхача моттигашкарчен хьалашка деча юртбоахами балхашта механизаци яра хьаяь. Устойчивость лаккха йолаш а халача моттигашка леладуш а я машин. Цо болх бу 30 градусага кхоачаш хьекха йолча босешка.

«Мургашага» юлу 20 совгIа операци. Эшаш йолча приспособленей гIонца тракторца, масала, лаьтта аха, хIамаш дIас, удобренеш ехха, сомий бешамашта молхаш етта, мангал хьакха, йол хьалъеца а яхьа езнача дIаяхьа а йиш я.

(София-пресс — АПН)

145 КЕРДА КИНОЛЕНТА

Карарча шера Германски Демократически Республика 1,5 эзар долча кинотеатрий экранаш тIа 25 мехка кинематографе кийчдаь 145 керда фильм арадаргда. Царна юкъе да воаш долча социалистически пачхьалкхенийн 105 фильм. ГДР производства укх шера а премьера 10 хургья.

Уж киноленташ теттара тайп - тайпара да. Царна юкъе да укх шера дездергдолча ГДР 30 шу дизара хетадаь, приключенчески, комедийни... фильмаш. Къонача зрителашта лаьрхIа да 30 совгIа фильм.

ЛаьрхIа да сентябрь чаккхбоаллаш ГДР социалистически кино денош чакхдоахилга вIаштIехьдаккха, хIаьта октябрь бовш советски фильмий фестиваль хургья.

(АПН).

ХЬАЮ ТАШКО — [illegible]

Викаэерча 25 шера болх беш йолча заводо гаьна йоацаш Ташка яхача городе дукха ха йоацаш болх бе йолаеннай цемент ю цхьаьнха предприяти. ХIанз укхаза хьахиннай Румыне цементни промышленноста эггара йоккхагIа йола центр.

Карарча шера шоллагIа аргIа эксплуатаце дIаелча, Ташкерча заводо шера 2,5 миллиона — 80 эзар квартира хьалъяра эшаш йолча цемент. Укхаза оттаьй шоай мехка хьаьь оборудовани. Производства кердача технологе торо хулийт электроэнерги дикка кхое.

Европе эггара чIоагIа дегIаенарех я тахан румынски цементни промышленность. ТIом хьалехьа алхха 600 эзар тонн мара арахецар мехка из гIишлошъю материал, хIаьта дIадахача шера 16 миллион тоннага кхаьчар из ССР-е. Кхо миллион тонн совгIа цемент экспорте дIаухийт.

(АПН).

КАГИРХОЙ — СУББОТНИКЕ

КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеш чIоагIа деш айдаь болча республика комсомольцаша, берригача кагирхоша тIагIертта къахьег КПСС XXV съезда исторически решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела хов. Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVIII съезде даьча къамаьлацара положенеш кхоачашъяра.

Нохч - ГIалгIайчен къоналo хьинаре дакъа лоац, керда общество хьалъеча, баха а коммунистически хьисапе болх бе а Iомалу, доккхагIа долча йоахалий тIемен къахьегамен традицеш дIахо ебаеш йаьхий ю.

Республике традици а хинна дIаяттад вай пачхьалкхен историца дувзаденна лоархIаме дешаш ударни коммунистически хьисапе къахьегарца белгалдоахилга.

Нохч - ГIалгIайчен кагийча наха, мехкараша, дешархоша шерро хьаллаьцаб В. И. Ленин ваь 109 шу дизара сийна коммунистически субботник чакхдаккхара г. Москварча хьалха латтача предприятеша дIаболабаь болам.

Хьалхарчарца москвичий болам хьаллаьцар «Грознефть» объединене, Грозненски электромеханически завода, № 1 йолча пассажирски автотранспортни управлене, Шаьла района «Курчалоевский» совхоза комсомольцашеи кагирхошеи. Цул тIехьагIа шерра даьржар из гIулакх республике.

ВЛКСМ ерригача горкомашка, райкомашка, юкъхьанцарча организацешка субботникa кийчо ярах из чакхдаккхараи йола штабаш вIашагIъехкар.

Дукхача кагирхой организацешка хьалхе хьежаб шоай кхоачамашкен торонашкен, хургдоача «ЦIеча шоатден» чотагIа болх беш хиннаб. Нитта, ковшка, улицашка цхьалхо еш, тиша аьшк гулдеш, гаьнаш дIайогIаш дикка гIулакхаш чакхдаьхад. 21 апреле кагирхой кулгашца дIайогIаргья 60 эзар га.

ТIаккха тахан веррига а яравала лаьрхIар 200 эзарнел совгIа кагирхо ва, цу дакъе 110 эзар комсомолец а волаш.

Шоай балха моттигашка къахьегаргда 54 эзар гаргга волча кагирхочо, хIаьта 165937 эIамига сага йоlu шоай городашк юрташк тоаль хоттеш, скверашка, предприятей, колхозий, совхозий центральни усадьбай гоахьенашка гаьнаш дIайогIаш хургба. Город Грозненча В. И. Ленина цIерагIча улицана реконструкци еча даькъа лоацаргда кагийча нах 150 саго.

Алхха республика кагирхойи комсомольцийи низашца цу дийнахьа арахецаргья 857 эзар сома маьха продукци, пятилетка фонде цох 134 эзар сом дIа а хьошадеш.

Дукхача хIамашта декхарийла ду тхо ВЛКСМ XVIII съезде вов. Л. И. Брежнева «Комсомол даим хиннай сийлахь - йоккхача советски гIишлоний тешаме шефал деш. Из IалаьмIате дика традици хIанз а яхаш я..» аьнначa дешана. Цу даькъе шоашкара доагIар ду республика къонача а. Цар шефство лоаттаю ЭЛОУ-АВТ яха установка, кох тIара оплхазараш леладу объекташ хьалъяра. Ма дарра аьлча, 24 объект районни, городской ударни комсомольски гIишлош я аьнна дIакхайкаяь.

Алхха укх хорарча шера ЭЛОУ - АВТ установка 2000 сага - сахьта балхаш даьд кагирхоша, хIаьта субботник хулача дийнахьа цига болх бергба къонaчарех 400 саго. Веррига а тахан ударни гIишлошка къахьегаш хургва 3000 совгIа комсомолеци кагирхон.

Къонабарех дукхачар 21 апреле тIехдика къахьега шоаш лаьрхIа хилар хьахайтад. Нитта, «Чеченингушводстрой» ПМК-5 къонк гIишлошъераш шоай задане 130 — 140 процент кхоачашъе дага ба, «Грозненский шурий». Наурски района «Терский» совхозий механизаторaш шоаш кхом беш Iоадаь доагор дIа а дохийташ къахьегаргда. Цу тайпара масалаш шортта долаш да.

Цу дерригие а тешам лу «ЦIеча шоатдийнахьа» республика кагийча нахен мехкаршен къахьегама оваарле ма хулла лаккхьара шоай низи хьинари кходерг ца хиларах, шоай веза баьчча вазь ди керда къахьегама совгIа шин кийчдарца белгалдоаккхаргхилархар.

Х. ДЗЕИТОВ,
ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома секретарь.

Монументальни скульптура мастер

ГДР-е Берлина цхьан майда тӀе латт В. И. Ленина дегӀа доккха памятник. Цуьнан автор — Социалистически Къинхьегама Турпал, СССР художественнай Академе бакъонца вола член. СССР халкъа художник Томский Николай Васильевич — цӀи хезна монументальни скульптура мастер. Иза йоккха монументальни произведени бахьан волаш 1972 шера Ленинчен премин ешнай скульптора.

Сийлахь - воккхачу баьччина оттадаь Н. В. Томскис хьадаь памятникаш латт массехк городе: Орелe, Вильнюсе, Вологде, Воронеже. Шен дукхачу хенан беркатен болх беш скульпторо кертте ра гӀулакх лоархӀ ленинианна. Из хӀана а дӀахо болх беш ву ленински темагӀа.

СУРТА ТӀА: СССР художествий Академе президент Н. В. Томский.

В. САВОСТЬЯНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАЙ ДАХА МОТТИГАШ ХОЗАГӀА ХИЛИЙТАРА

Дя тӀехьа тоалуш, хозагӀа хулаш йоагӀа вай дахаш йола моттигаш. Из ала доагӀа тӀа-тӀа дукхагӀа городий сибате ерзаш латтача юртех а. Доккхий сийрда цӀенош, бийсан лампашца сийрдайоаха шерра улицаш, водопровод, газ, электричество — тахан из дерригa а юрта бӀаргадайча сатецалаш.

Цхьабакъда, халахете а белгал да даьккхача валаш, дукхача юрташ санитари даькъе мел эшачунца ӀалашъяргӀ гӀулакхa юкъе кхоачамбоацараш кӀезига доацилга. Тахан дувца эшаш дац, мел лоархӀам болаш хӀама да вах баха моттигаш цӀенача молача хила Ӏалашъелга, шига ма доагӀа дина санитарни хьалаш вӀаштӀехьдоахилга мел лоархӀам болаш да. Цох тийша да наха чента лаьзараш а цар керашна цӀаний а ца хулийтилга, вайна гонахьара фо а хиш а цӀена хилар. НагахьсаннА вах бала моттигаш молача хиша Ӏалашъяра исполкомаша тоъал йовхо ю ала йиш яле а, цар дукхагӀа даькъе алхха бӀаьсти мара теркалдаш улицаш, новш, кхыйола моттигаш нуцахх ӀоцӀенъелга. ХӀаьта из шера шкъа дича доалаш хӀама дац. ХӀана аьлча тахан нувхаш дӀаьлхача моттигаш кхоана юха а хьаӀоа уж. Кхьетте даьрча хӀама да магистральни наькъашта йисте, вах бахача, додача хин берза йистошка боккъо йоалаш нувхаш Ӏотувса моттигаш елга.

ХӀаьта из дош вӀаштӀехьдаккха хван дарех а дац. ХӀара кха-карта, цу гӀулакха лаьрхӀа пхьа моттиг хьакъовстаьча нувхаш хьа а Ӏоаш, цул тӀехьагӀа юрта Советашa белгалъяьча моттигашка дӀанхухье, хозагӀа хургда вай юртий сибат. Цу тайпара моттигаш санслужба пурамагӀа мара хьаелла а эцаргьяц. Царна тӀадолха наькъаш а гонахьа яьккха тӀийхита сацитар а хила еза.

Республика Министрий Совето исполкомий теркам дукхаза а тӀаахийтаб юртий санитарни хьалаш тоадара. Дале а, хӀанз а тӀехьа цу гӀулакха юкъе цӀенхаштта кхоачамбоацараш да. Цул керттера бахьан юрташка коммунальни службай материально - технически база йоцла хиларах даьтта ца Ӏеш. санитарни балха терко ца прах а латт. Бакъахьа дар йоцкхача городашка санна юрташка а исполкомашa бӀарча территореш боахамашта, учреждениешта тӀа-чӀоегӀ а ма, цигара санитарни хьалаш лерттӀа хулга царгара хьадехаш хилча.

Вай республике санитарни хьалаш дика хилийтара даькъе опыт Ӏоаль юрташ а вӀеанга яц. ХӀана республике ярташ латтача вах бахача моттигашка лерттӀа санитарни хьалаш хилийтара тӀехьарча социалистически яхьа на хулла дукхагӀа вах юкъьоза беза, цу гӀулакха юкъе формализм хилийта йиш яц. ХӀана, бӀаьсти лоьнача хана, массанахьа а чекхдаха деза санитарни месячникаш, массанахьара, эшшача дезинфекци а еш, дӀалха ела хьаӀайна нувхаш.

мозий хьакургдоацаш хийчье еза уж дӀакхувсаргйола моттигаш.

Укхаза ала доагӀа дукхача районашка банеш йоапаш юрташ йола. Республикански а районни а газеташ тӀа бахача наха кӀезига дийцарех дац из дош.

Банеш йоацаш юрташ дукха я Наьсарен районе, райцентре мара бани яц Ноʒай-Юртовски районе. Цу района цхьайолча юрташка банешта хьалдаьча цӀеноех кхыча гӀулакхашта пайда ийбу. Мескеты яхача юрта шийна моттиг лехай А. Шерипова цӀерагӀча колхоза вегучастко. Цу колхоза тхьаьна кхедара спорни пункт дӀанийсьенай Замай-Юрта. ДӀаьхденнад йолаь латта банеш хьалъаь йоахилга Шалински района Белгатой, Ведевски района Агишти яхача юрташка. Шелковской района Гребенской, Шелкозаводской станицашка. Банеш йоацаш юрташ шетта дукха я Шалински а Грозненски а районашка. Уж цига хьалъяра дош къоастаделга гаьна даьнпад.

Укхаза къоахадаь дешаш къоастадаро, кхьола социально-экономически деклараш кхоачашдаро а санна, дика тоадергда республикера санитарно - эпидемически хьалиш. хӀаьта долче, вай мехка общественни газ — советски лаьха уахацӀено — лоралра а гӀулакх дертда.

В. ПЛИСС,
НГӀАССР пачхьалкхан керттера санитарни лор.

1979—1980 ДЕШАРА ШЕРА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТЕ ДЕША ДӀАЭЦ

СТАЦИОНАРНИ ОТДЕЛЕНИЕ УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕГӀА:

«Эрсий мотти литературен»; «Эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен»; «Эрсий мотти литературен, гӀалгӀай мотти литературен»; «Романо-германски метташи литературен (немций, англичаний, французий)»; «Истори»; «Математика»; «Биологи»; «Географи»; «Физика»; «Хими».

ДЕША ВАГӀА ХА 5 ШУ

«Бухгалтерски учет» яхача специальностагӀа:

а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта боахамера бухгалтерски учет.

«Физически воспитани» яхача специальностагӀа.

ДЕША ВАГӀА ХА 4 ШУ

Деша дӀеотташ юкъерча школе программе боарамагӀа дӀаяла еза укх предметех экзаменаш:

«Эрсий меттеи литературан» специальностагӀа — эрсий мотти литературен (письменно а, устно а). СССР истори (устно), доалол дехьара мотт (устно);

«Эрсий меттен литературан, нохчий меттен литературан» специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), нохчий мотти литературен (письменно а, устно а), СССР истори (устно);

«Эрсий меттен литературан гӀалгӀай меттен литературан», специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), гӀалгӀай мотти литературен (письменно а, устно а), СССР истори (устно);

«Романо-германски филологи» яхача специальностагӀа: ше херка мотт, эрсий мотти литературен (письменно а, устно а), СССР истори (устно);

«Истори» яхача специальностагӀа: СССР истори (устно), эрсий мотти литературен письменно а, устно а), доалол дехьара мотт (устно);

«Математика» яхача специальностагӀа: математика (письменно а, устно а); физика (устно), эрсий мотти литературен (письменно);

«Физика» яхача специальностагӀа: физика (устно), математика (письменно а устно а), эрсий мотти литературен (письменно);

«Географи» яьчи специальностагӀа: географи (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно), СССР истори (устно);

«Биологи» яхача специальностагӀа: биологи (устно), хими (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно);

«Хими» яхача специальностагӀа: хими (устно), физика (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно);

«Бухгалтерский учет» яхача специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), географи (устно), СССР истори (устно), математика (письменно);

«Физически воспитани» яхача специальностагӀа: эрсий мотти литературен (устно), специальностагӀа (нек дар, спортивни гимнастика, яйга атлетика), биологи (устно), хими (устно).

Медалисташа дӀаяла еза экзаменаш профилирующи предметех я:

«Эрсий меттен литературан» специальностагӀа — эрсий мотти литературен (письменно);

«Эрсий меттен литературан, нохчий меттен литературан» специальностагӀа нохчий мотти литературен (письменно);

Эрсий меттен литературен, гӀалгӀай меттен литературан» специальностагӀа — гӀалгӀай мотти литературен (письменно);

«Романо-германски филологи» яхача специальностагӀа — ше херка мотт;

«Истори» яхача специальностагӀа — СССР истори (устно);

«Математика» яхача специальностагӀа — математика (письменно);

«Физика» яхача специальностагӀа — физика (устно);

«Географи» яхача специальностагӀа — географи (устно);

«Биологи» яхача специальностагӀа — биологи (устно);

«Хими» яхача специальностагӀа — хими (устно);

«Бухгалтерский учет» яхача специальностагӀа — географи (устно).

ДОКУМЕНТАШ ДӀАЧУЭЦАРЕИ ДЕША ДӀАЭЦАРЕИ ПОРЯДОК:

Заявленеш дӀайию 20 июне деха 31 июле кхаччалца.

Заявлени язъю университета ректора цӀерагӀа (хьакхаьчача язъю);

Заявленеца хила деза укх тайпара документаш:

1. Юкъера дешар дешарах дола документ (подлинник).

2. Вузе деша оттара ешa характеристика, предприяте е учреждене, общественни организацей кулгалхоша кулгаш яздаь а печать оттаь а йолаш.

3. Къахьегама книжка тӀара хьанийца предприяте е учреждене администраце кулгаш яздаь а печать оттаь а йола выписка (болх беш бараша).

4. Медицински справка (286 йола форма).

5. Пхи фотокарточка (3х4 размер йолаш).

Деша отта вонар денхарийла ва университете хьакхаьчача паспорт, военни билет (запасе бола военнообязанни бараш) е приписной тепал (призывной ха ярош) хьаьвокха.

СССР Гергашцарча Низашкара мукъаваьлначо тӀема даькъа командоване ешна характеристика хьахьекха яц эьнна хӀама дац.

Деша отташ дӀаяла йола экзаменаш дӀаяц 1-августа деиз 20 августе кхаччалца.

Студенталла дӀаязбу 21 августа деиз 25 августе кхаччалца.

Университета адрес: г. Грозный, А. Шерипова улица 32, приемни комисси.

Университета ректорат.

Тахани кхоанеи хургда

21-ча апреле

В. И. Ленина цӀерагӀа майда. 8.00. — 10.00. «Ленинах, Даьхенах, партех дола илли» яха грамзаписе дола концерт 19.00. Хроникально-документальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цӀерагӀа культурах салӀаре парк. 8.00. — 10.00. Духовой оркестра концерт. 10.00. — 13.00 «Советски композиторий иллеш» яха грамзаписе дола концерт.

Н. К. Крупске цӀерагӀа культура Дворец. 14.00. Машинийаькъахой революционни, тӀемен къахьегамен сийлен музей. «Ильича бӀаь псевдоним» яха ленински дешараш. 16.00. Книжкаш деша зал. «Ленина никъагӀа, Октябра наькъагӀа долх вай» яха литература обзор.

Химикий культура Дворец. 15.00. «Вай Ильича тӀехье я» яха утренник. 18.00. «Ленина цӀи — хӀарана дег чу» яха тематически огонек.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 11.00. №№ 2, 3, 16 йолча цехошка хургда художественни самодеятельноста концерташ. 13.00. «Вай Ленинах иллеш доиз вай» яха утренник-концерт. «Ленин Октябре» яха кинофильм хьокхаргда.

Просвещение балхахой ЦӀа. 16.00. Кагирхой салаӀара сайре.

22-ча апреле

Н. К. Крупске цӀерагӀа культура . Дворец. 14.00. Йоннча вал. В. И. Ленин вав 109 шу дизаре хетаь кинофестиваль. 16.00. Машинийаькъахой революционни, тӀемен къахьегамен сийлен музей. Ленински дешараш.

Химикий культура Дворец. 12.00. «Тха еза а хьамсаро а йола Ленина цӀи массаза а сийдолаш хийла» яха шоперрийн дешархойн цӀей.

«Красный молот» заводи культура ЦӀа. 11.00. В. И. Ленинах йола беседа. 11.30. Агитбригада концерт. 13.00. Болх беш хургьа «Космонавт» яха берий кинотеатр. 16.00. «Ӏилмахой гӀайре» яхача спектакла премьера.

Просвещение балхахой ЦӀа. 16.00. Болх беш хургьа кӀирандеи клуб. «Ленинниана литературен искусствен» яха датахьара журнал.

Московски чемпионат

Шайба ловзача хенна дунени Европан Московски чемпионата, официальни эмблема.

СССР ен Польшан сборни командаш вӀашагӀкхетар чакхдальлар советски спортсменаш толаш, счет — 7:0.

СУРТА ТӀА: Польша сборне ковнаӀарашка. Баьде формаш тӀаювха Голиков Владимири (аьрдехьара вар) Марков Сергейи (шоккъе а СССР).

В. УН ДА-СИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. В. И. Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона спорта Дворецe. СУРТА ТӀА: тоибуна тӀа багӀа болельщикаш. **В. УТКИНЕИ А. ЯКОВЛЕВЕИ сурт.**

СПОРТ

НАЬСАРЕРА ЧЕМПИОНАШ

Укх деношка «Трудовые резервы» яхача ДСО Центральни Совето город Фрунзе чакхъьхар дзю-дох йола спортивни яхьаш. Дика толамаш даьхад цига Наьсаречa спортсменаша.

Вайна ма хорра, цу общества Россовета дукха ха йоацаш Челябинске хиннача яхьашка наьсархоша Кукурхоев Мухьмаден Оздоев Іаьлен тьалхарен шоллагІен моттигаш яьхар.

Фрунзе а дика толамаш даьтар цу шинне. Мухьмада хьалхара моттиг яьккхар, хІаьта Іаьлас—кхоалагІа яр.

Финалага кхачара хиннача къовсаме Оздоева латар хилар тамбовчаниица Иванова, счет 3:0 а йолаш котоалаш лаьтта Іаьла, шІаьхха, дага а доалаш, шиъзе вІашІехьдаьлар Иванов.

Финале а наьсархочуна латар хилар Тамбоверча дзю-доиста. ХІаьта, укхаза цуна къовсавенцар Кукурхоев Мухьмад вар.

Специалисташ а болельщикаш а чоагІа сатувсаш бар из къовсам дІаболабаларга, хІана аьлча уж шаккхе а цІена коталоаш йоаташ, шаккха а из шиаш финалага кхаьчавар.

Бакъда, цар дукха хьежа безацзар: дІадоладеннад а алалехьа, 15 секунд ха мара яц йоаш, Мухьмада са ца доаккхийташ йолча приемаца Іотехар тамбовчанин.

М. Кукурхоеви, І. Оздоеви юкъебетаб «Трудовые резервы» яхача ДСО Центральни Совета вІашагІтехача командана. ХІана СССР тьалкара моттиг яккхара хургйолча яхьашка дакъа лаца кийчлуш Фрунзе сборашка ба уж.

Наьсархой — дзю-доисташ Х. Кодзоев, У. Чуманов, І. Цолоев — хІанз Харькове юртбоахама институте дешаш ба. Юртарча спортсменашта юкъе СССР чемпиона цІи лиэхара «Урожай» яхача ДСО Центральни Совето чакхьяьккхача яхье Кодзоев чемпион хилар. Цолоева а Чуманова а призаш лыхар. Уж а Фрунзе сборашка ба, хургйолча яхьашка дакъа лаца кийчлуш.

Я. МЕРЕШКОВ,
СССР спорта мастер, Наьсарерча ДЮСШ-а директор.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.50 — Іуйранара гимнастика.
9.10 — «Гонза кулгаш».
9.40 — «Шоана, дай-ноанойІ».
10.10 — «Дешара то».
11.00 — Субботника дневник.
11.10 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.40 — «Советски изобразительни искусстви». «Лениниана».
12.05 — «Вай дай иллеш».
12.35 — «Субботника дневник».
12.45 — «Москвичка». Іилма-популярни программа.
13.30 — Центральни телевидени Ерригсоюзни радион советски илла ансамбля концерт.
13.50 — «Ленина цІа цІенна лергьац». Поэтически композици.
14.15 — Л. Бетховен. — 32 вариаци. ДІалокх дунен хелхьашта юкъерча конкурса лауреата И. Пиявокас.
14.30 — «Хьайбаш дунен чу».
15.30 — «СелаІад». Халкъа творчества телевизионни программай. 3-гІа Дунен хелхьашта юкъера фестиваль (Монголи).
15.55 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Финальни группа доаккхашхой матч. Перерывах — кердадараш. «Спортлото тиражь».
18.40 — «9-гІа студи». ДІалхьош вар — В. С. Зорин.
19.00 — «УзъенностІар хевна». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Финальни группа доаккхашхой матч. Перерывах — кердадараш. Йистеньча — «Доалол дехьерча эстрада ашараш».

II ПРОГРАММА

10.00 — Халкъа ашараш.
10.15 — «Шахматни школа». Разрядний класс.
10.45 — Х. Родриго. Ленинградера передача.
11.10 — «Эрсий мотт».
11.40 — «Наьна школа».
12.10 — Классически кІалтокартах йола Европа чемпионат. Румынера передача.
13.00 — «Правди — правдаций лаьтта». Телевизионни документальни фильм.
13.55 — Телезрителей тоьшон доацих политически обозревателя В. П. Беветова.
14.40 — В. И. Ленин вав 109 шу дизаре. «Пахилетный латІаш тІа гІоала».
15.05 — «Ленин хьо бІаьсти». Документальни фильм.
16.10 — «Даима дийна вар». В. И. Ленин вахча денна хетаь литературно музыкальни композици.
16.45 — «ДоттагІех-новкъостех». Телевизионни художественни фильм. 1-гІа серп.
18.00 — «Дийна Ленин». Документальни фильм.
18.30 — «Ленински коммунистически субботник — Нохч-ГІалгІайче». Спецвыпуск.
19.05 — Киножурнал.
19.35 — «Цхьа саматтаен ашкьошхошта оттадаь концерт».
20.00 — «Бийса дийнахьа хийла муш, берашІ».
20.15 — «Саг. Лаьтта. Вселенни».
21.00 — Документальни фильмаш программа.
21.40 — «Фаворит». Телевизионни художественни фильм. 1-гІа, 2-гІа серех.

22 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка дІаоттай».
8.45 — Бурятски АССР «Байкал» яхача илли хелхара ансамбля концерт.
9.30 — «Гурга йотта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва!».
11.00 — Фильм йолча кьоашагІа. «Госпожа метелица» яха художественни фильм (ГДР).
12.10 — «Сакъердане неташ».
12.30 — «Юртара сахьт».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Театральни спектакль». М. Погодин. «Топ йола саг». Фильм-спектакль.
16.15 — «Касаь» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
16.30 — «Кинопикьбархой клуб».
17.30 — Мультфильмий программа.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Хьалхарча Коммунистически субботника хетадаь дола концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Балетах дакъаш». «Московский классически балет» яха концертни ансамбль.

II ПРОГРАММА

10.00 — Берашта лаьрхІа программа.
11.00 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.30 — «БІаргагуш дар — тешо хала дар».
12.30 — «АБВГДейка».
13.00 — Документальни фильмий программа.
13.40 — «Шоана, дай-ноаной!».
14.10 — Концерт.
14.30 — «Цненача дег тІара».
16.05 — «СелаІад». Халкъа творчества телевизионни программай 3-гІа дунен халкъашта юкъера фестиваль (Монголи).
16.55 — «ДоттагІех-новкъостех». Телевизионни художественни фильм. 2-гІа серп.
18.00 — Ц. Франк. Концерт.
18.15 — «Мегатон». Іилма-популярни программа.
19.00 — «Музеашкеи выставкеи заллашкеи гІолла».
19.25 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Финальни группа доаккхашхой матч, 1-гІа, 2-гІа периодаш. Перерывах — «Бийса дийнахьа хийла муш, берашІ» яха передача.
21.00 — Іилма-популярни фильмий программа.
21.35 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Финальни группа доаккхашхой матч, 3-гІа период.
22.10 — «Сердар». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

21 АПРЕЛЬ
ТАХАН ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

6.40 — «Коммунистически къахьегама цІей» (эрсий меттала).
6.50 — Торжественни увертюра (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачий программеи хоттамаш (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — «Къонаш» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
10.20 — «Ленин хІанз а дийнабарел дийнагІа ва». Радиокомпозици (нохчий меттала).
11.40 — «Адамлен бІаьсти». Радиокомпозици (эрсий меттала).
14.30 — Иллеш маршаш (нохчий меттала).
16.00 — «Къона, Даьне, самечуи доІ» (гІалгІай меттала).
16.30 — Сийле хийла къахьегама паха. Концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — «Кердача ловзий спецвыпуск» (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

22 АПРЕЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачий программеи хоттамаш (эрсий нохчий меттала).
8.25 — Шоана дукха еза иллеш (эрсий меттала).
11.15 — Ленинна лаьца иллеш доах иллкъо (эрсий меттала).
15.15 — Патриотически музыка (нохчий меттала).
16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
18.00 — «Цlе сийтаж» (гІалгІай меттала).
19.30 — «Иллеца доттагІах деравита». Концерт (гІалгІай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш моркхаш а йолаш, йочан я йоацаш. малхбузехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьенхаш хилеи фегара температура республике 5—9, Грозне 6—8 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш моркхаш а йолаш, йочан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доалаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьенхаш хилеи фегара температура бийсана минус 4, плюс 1, дийнахьа плюс 5—10 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Ф Е Х И Л А

Ниъкъ тІаьда болча хана, гоьлаш етташ, мухаленаш йолаш а яа болча хана машина сиха леляр кхераме да. Цул совгІа городали юртали арахьарча новкъа йодача легковой автомобила, городашта юкъе лелачеи туристически автобусашта, хІаьта иштта боагІача боарамагІа мухь тІаболаш йолча грузовика отташ эгтара лаккхагІа йола скорость сахьата 90 километр я.

Цхьабакъда из правила лора ца еш ба цхьабола водителаш. Иштта, «Жигули» яхача автомобилаца бийсана тІаьдача новкъа водаш Урус-Мартановски районерча ГІойтІарча Хачукаев Бауде шай машина сих а яь духьала машинаш ухача новкъа а ваьлла водаш паькъа йистерча сангар чу а ийкха, тІакха йисте ятІача гаьна тІатехай машина. Водитель шиъ а вееиаь, хІаьта пассажир чІоагІа лоза а ваь большице вахьав. Цул тІехьагІа дашъ сахьат даьлча цу метте ваьрзи вай Гехичу яхача юртарча Хасанов Іалауде. Из а вай йоагІачул сихагІа цо машина лалар бахьан долаш, хІаьта цига водитель лозваьа, пассажир веннав. Цу шинна а автомашина тІа баьгІа пассажираши водителаши кхерамаен тІехкараш дІатоха за хиииаб.

Наькъа водача транспортал хьалха валара боккъо толъьар бахьан долаш Мехкеты-Сельментаузен яхача новкъа водаш шей «ИЖ» яха мотоцикл тІакІал тІа кхоссай Тутхитулов Исхьакха, хІаьта цкх де хІама а доацаш цунна тІехьа йоагІа грузовика цунна тІаккхийтай.

Цу тайпара сиха машенаш лелар бахьан долаш аварен хьй иштта Дахкильгов Хаматхано — проектно - технически бюро водителa, Корсанов Руслана — «Северный» яхача совхоза тракториста, автокомбината водителa Пятиев Саварбика.

ДІадахача кІирагІа (12—19 апреле) республика наькъашка 45 авари яьй, 3 саг вейна, 24 саг лозавинь.

НГІАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Т е л е ф о н а ш: редактора — 9-24-08; редактора заместителa — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; о т д е л и й: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаьной — 9-24-07; корректорскe — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Т е л е ф о н ы: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; о т д е л о в: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен ереи, шоаттен деношка

СФ05131. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2586.